

Broj:01/

Podgorica, 20.02.2025.godine

UNIVERZITET CRNE GORE
-Odboru za doktorske studije i Senatu-

PODGORICA

Predmet: Materijal za sjednicu Odbora i Senata

Poštovani,

U skladu sa članom 43. Pravila doktorskih studija, dostavljamo Vam materijal za narednu sjednicu Odbora za doktorske studije odnosno Senata Univerziteta Crne Gore i to:

-Ocenu doktorske disertacije (obrazac D3) za doktoranda mr Nemanju Popovića.

DEKAN

Prof. dr. Mijat Jocović

**UNIVERZITET CRNE GORE
EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA
DOKTORSKE STUDIJE**

Br. 01/ *378*

Podgorica, 20.02.2025.god.

Na osnovu čl. 64. Statuta Univerziteta Crne Gore, člana 29. Pravila doktorskih studija, Vijeće Ekonomskog fakulteta je na sjednici održanoj 20.02.2025.godine donijelo

O D L U K U

1. Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu doktorske disertacije „**Međusobna uslovljenost privrednog rasta i raspodjele društvenog dohotka**“ doktoranda **mr Nemanje Popovića**.
2. Predlaže se Odboru za doktorske studije i Senatu UCG da prihvati doktorsku disertaciju „**Međusobna uslovljenost privrednog rasta i raspodjele društvenog dohotka**“ doktoranda **mr Nemanje Popovića** i imenuje Komisiju za odbranu doktorske disertacije u sastavu:
 - Dr Milivoje Radović, redovni profesor, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, mentor;
 - Dr Saša Randelović, redovni profesor, Ekonomski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu, Republika Srbija, član;
 - Dr Ljubinko Dedović, redovni profesor, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, član.
3. Odluka se dostavlja Centru za doktorske studije Univerziteta Crne Gore na dalji postupak.

O B R A Z L O Ž E N J E

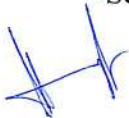
Komisija za ocjenu doktorske disertacije „**Međusobna uslovljenost privrednog rasta i raspodjele društvenog dohotka**“ doktoranda **mr Nemanje Popovića** je napisala i predala Izvještaj Vijeću fakulteta, koji je Vijeće fakulteta razmatralo na sjednici održanoj 20.02.2025.godine.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu.

DEKAN
Mijat Jocović
Prof. dr Mijat Jocović

DOSTAVLJENO:

- a/a
- referentu doktorskih studija,
- Centru za doktorske studije,
- Senatu UCG

OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU		
Titula, ime i prezime	mr Немања Поповић	
Fakultet	Економски факултет	
Studijski program	Економија	
Broj indeksa	Δ 5/22	
MENTOR/MENTORI		
Prvi mentor	проф. др Миливоје Радовић	Економски факултет Универзитет Црне Горе, Црна Гора
KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE		
проф. др Саша Ранђеловић, редовни професор	Економски факултет Универзитет у Београду, Србија	
проф. др Миливоје Радовић, редовни професор	Економски факултет Универзитет Црне Горе, Црна Гора	
проф. др Љубинко Дедовић, редовни професор	Економски факултет Универзитет Црне Горе, Црна Гора	
Datum značajni za ocjenu doktorske disertacije		
Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dostavljen Biblioteci UCG	26.12.2024.	
Javnost informisana (dnevne novine) da su Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dati na uvid	27.12.2024.	
Sjednica Senata na kojoj je izvršeno imenovanje Komisije za ocjenu doktorske disertacije	24.12.2024.	
Uvid javnosti		
U predviđenom roku za uvid javnosti bilo je primjedbi?	Није било примједби.	
OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE		
1. Преглед дисертације Дисертација је написана на 195 страна и обликована је у складу са Правилним докторских студија Универзитета Црне Горе. Посебно су дати подаци о докторанду, ментору и члановима комисије, апстракт на српском и енглеском језику, садржај, списак скраћеница, као и преглед табела и слика. Рад је писан у <i>Microsoft Word</i> програму, а коришћена је <i>Times New Roman</i> врста слова, величине 12 у главном дијелу текста. Главни наслови су бодирани и исписани словима величине 14, док је за поднаслов коришћена величина слова 12. Дисертација садржи 35 табела, 26 графика, 1 шему и 9 формула, који ближе илуструју налазе и ставове из основног текста и омогућавају боље разумијевање и дубље сагледавање теме која је предмет истраживања. На крају рада, након списка коришћене литературе, у прилозима су дати помоћни економетријски тестови и методолошка појашњења. У изради дисертације кандидат mr Немања Поповић користио је обимну, савремену и релевантну литературу, најуже везану за тему дисертације, што се може видјети из прегледа		

коришћене литературе, гдје је наведено 92 извора (штампаних и електронских) и 9 интернет страница (онлајн база података). Од наведеног броја, већина се односи на страну литературу, тако да се може закључити да је, с обзиром на обухват, карактер, садржај и ажурност, кандидат прибавио и користио веома савремену литературу и врло квалитетну документациону основу за истраживање и израду предметне докторске дисертације.

Докторска дисертација „Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка“, кандидата мр Немање Поповића, поред апстракта на српском и енглеском језику, садржаја, уводних разматрања, закључка, списка коришћене литературе и прилога, састоји се из три тематски и аналитички међусобно повезане цјелине. У дијелу уводних разматрања докторске дисертације (стр. 17 – 31), која су издвојена као прво поглавље, кандидат дефинише проблем истраживања, предмет, циљеве, хипотетички оквир и методе истраживања, образлаже актуелност истраживања и описује структуру рада.

Друго поглавље докторске дисертације насловљено „Теоријска дебата и ток економске мисли о односу привредног раста и економске неједнакости“ (стр. 32 – 68) служи као припрема и детаљан преглед тематике и теорије повезане са расподелом дохотка и привредним растом и развојем. Кроз историјски приказ посебно се истиче редослед и развој филозофија повезаних са прерасподјелом дохотка. Док је анализом индикатора и начина за мјерење економске неједнакости указао на све специфичности повезане са мјерењем сиромаштва и издвојио најбитније мјере. Поглавље се завршава кроз преглед савремених погледа на однос прерасподјеле дохотка и економског раста, гдје се посебно издвајају радови Пикетија и Милановића, и проширује се анализа на аспекте привредног развоја кроз укључивање здравствене економије и њене везе са израженом економском неједнакости.

Наведена структура другог поглавља докторске дисертације има за циљ да укаже: а) на битна подручја у области економске неједнакости, а који су повезани са привредним растом; б) на кључне трендове који су обиљежили развој различитих филозофија по питању прерасподјеле дохотка; ц) на кључне импликације које растућа неједнакост може имати на привредни раст и развој; д) на осјетљивост и специфичности повезане са управљањем економском неједнакошћу, односно развијању новог, холистичког и интегрисаног приступа управљању привредним развојем, базираном на концепту одрживог развоја.

Треће поглавље (стр. 71 – 108) носи наслов „Стилизоване чињенице о економској неједнакости и привредном развоју“ и у њему су посебно обрађене вриједности показатеља економске неједнакости и њихов однос са осталим економским индикаторима. Ово поглавље је искоришћено за тестирање три истраживачка питања постављена у дисертацији. Дио 3.1. назван „Глобална расподела дохотка“ у којем су представљени трендови на глобалном нивоу по питању учешћа различитих слојева становништва у укупном дохотку и богатству. Кретање Гини коефицијента, као најчешће коришћене мјере економске неједнакости, представљено је по кључним свјетским регионима гдје је истакнут значај потрошње као генератора привредног раста и проблематизовано повећање неједнакости у одређеним свјетским регионима.

Након тога је приказана унутрашња насупрот неједнакости међу државама кроз одјељак 3.2. Показало се да од 26 држава из узорка, чак 16 биљежи мање учешће 50% најсиромашнијих становника у укупном дохотку у 2021. години него у 1995. години, а ово је потврдио и однос T10/D50. Овдје се извлачи јасан закључак да је глобализација утицала на то да се неједнакост

између земаља смањи, док се неједнакост унутар земаља повећавала, што је потврдило прво истраживачко питање и показало да се раст у последњих 5 деценија заснивао на богаћењу најбогатијих. У дијелу 3.2.1. детаљно је анализиран однос капиталне добити и зараде у Европи и Јапану и као правило се показало да раст зарада не прати зараду власника капитала, и да власници капитала имају значајно веће приносе. Стопе приноса на капитал у Европи и Јапану су врло сличне, што ће рећи да токови капитала и повраћај на капитал смањују неједнакости широм свијета, омогућавајући зараду власницима капитала и нове инвестиције. С друге стране, разлике у заради између радника и капиталиста повећавају унутрашњу неједнакост, у разматраним регионима. Све то је потврдило и друго истраживачко питање у дисертацији. На крају овог одјељка потврђено је и треће истраживачко питање и то кроз приказ трендова по питању синдикалне организованости и учешћа 40% становништва са средњим дохотоком у укупној расподјели дохотка.

Кроз поднаслов 3.2.2. дат је осврт на кинески економски модел. Дио 3.3. је назван „Поређење Гини коефицијента и осталих индикатора“ гдје су индикатори економске неједнакости упоређивани са ХАЛЕ индикатором, удјелом јавне потрошње на образовање и БДП-ом по становнику у ПКМ.

Треће поглавље детаљно разматра и проблем сиромаштва и то кроз призму развијених и мање развијених земаља из узорка. Упоредивани су подаци свјетске банке о проценту сиромашних који живе испод различитих граница сиромаштва (2,15\$, 3,65\$, 6,85) по различитим свјетским регионима и у државама из узорка. Поднаслов „Економска политика и питање економске неједнакости“ сагледава питање економске неједнакости из угла државе и разматра основне приступе и мјере који се могу увести у циљу смањења неједнакости прихода и богатства. У овом поглављу је дат и упоредни приказ раста реалне зараде и повећања БДП-а у ПКМ гдје се издваја неколико земаља по значајним стопама раста које су надовезане на податке о учешћу најсиромашнијих 50% становника у укупном дохотку. Управо економије које су се по овим индикаторима издвојиле као значајне су представљале базу за преглед и компаративну анализу најзначајнијих социјалних и пореских политика.

Четврто поглавље (стр. 109 – 164) обухвата оригинално ауторско истраживање спроведено кроз емпиријску анализу у оквиру које су тестиране постављене хипотезе у дисертацији. Кандидат је ово поглавље подијелио на шест подналова. Прва три подналова се односе на макроекономски оквир истраживања, методологију и методолошко утемељење. Поднаслов 4.4. се односи на тестирање хипотезе која подразумева однос економске неједнакости и привредног раста током времена на узорку од 26 земаља и која претпоставља да ће државе са равномјернијом расподјелом дохотка имати стабилније стопе привредног раста. У овом дијелу су тестиране и двије помоћне хипотезе које ближе описују карактер тог односа и дејство шокова на привредни раст у земаљама које имају више или мање изражену економску неједнакост мјерену Гини коефицијентом.

Тестирање хипотезе Х2., Х2.1. и Х2.2. кандидат је спровео у одјељку 4.5. користећи АРДЛ моделе у циљу утврђивања карактера односа између интезивнијег привредног развоја и расподјеле дохотка. Ове хипотезе су потврђене у истраживању. Наиме, резултати су показали да и у случају земаља гдје је неједнакост већа (изнад просјечне у узорку), али и у случају земаља гдје је неједнакост мања (испод просјечне у узорку), постоји негативан дугорочан утицај на Гини коефицијент, и да је тај однос статистички значајан, чиме је потврђена хипотеза Х2.1.. Закључци до којих кандидат долази у овом дијелу су посебно интересантни из разлога што је утврдио да у економијама гдје постоји већа једнакост у

расподјели дохотка, забиљежен је и већи БДП по становнику у ПКМ у просјеку, и да индикатори економије здравља, као што је очекивано трајање живота, број година проведених у болести, ХДИ и стопа смртности дјеце имају боље вриједности, што потврђује хипотезе Х2. и Х2.2.

Кандидат је у одјелу 4.6. тестирао хипотезе Х3., Х3.1. и Х3.2., које говоре о односу индикатора тржишта рада и економске неједнакости у Црној Гори, тестирање је спроведено уз употребу економетријских ВАР модела. Резултати показују да је утврђено да постоји статистички значајан однос и позитивна корелација међу индикаторима тржишта рада (стопе незапослености и дугорочне стопе незапослености) и економске неједнакости (Гини коефицијент).

Дисертација завршава извођењем закључних разматрања кроз пето поглавље на странама 165 – 173. Библиографија се налази на странама од 174. до 183, док прилози почињу од 184. и завршавају на 191.

2. Вредновање дисертације

2.1. Проблем

Питање расподеле дохотка је предмет интересовања економиста, филозофа и политичара још од античких времена. Платон је био одређен по том питању рекавши да ниједан члан друштва не смије бити богатији више од четири пута од најсиромашнијег члана друштва. Како су се мијењали облици владавине тако су се мијењали и погледи на расподелу дохотка, а само питање економске неједнакости је увијек било актуелно. Последњи трендови по питању економске неједнакости указују на све већу неједнакост међу државама, али и унутар самих држава, што доводи у питање Кузњецову криву, која показује да ће се са повећањем дохотка по глави становника неједнакост у расподелу дохотка смањивати. Према томе, веома је значајна природа односа између ефикасности и једнакости, односно другим ријечима, веома је важно питање да ли друштва на већем степену развоја карактерише нижа неједнакост, и да ли је већа неједнакост баријера економском расту. Расправа о овим питањима одувјек траје, а економисти нису ни близу консензуса.

Кузњец (1955) долази до закључка да се однос између неједнакости зарада и друштвеног производа може описати кривом – Кузњецовом кривом. Главни закључак таквог односа јесте да је неједнакост зарада привремена и да ће се на већем нивоу развоја неједнакост смањивати. Он објашњава да је раст неједнакости започео на почетку индустријске револуције, а касније је успорио због прерасподјеле радне снаге из сектора ниске продуктивности, као што је пољопривреда, у секторе више продуктивности попут индустрије. Историјска дешавања и повећање неједнакости у Сједињеним Државама од 1960-их година демантују Кузњецов закључак. Према Пикетију (2015), тенденција коју је примјетио Кузњец раних 1950-их није нужно производ дубоких економских сила (секторско преливање и ефекти технолошког напретка). Умјесто тога, Пикети сматра да су се смањиле вриједности имовине, а не неједнакости у зарадама, и то из разлога који нису били посебно економски (на примјер, стварање пореза на доходак). Пикети даље објашњава да је раст неједнакости иманентан капитализму, уколико се не пресијече политичким акцијама као што су виши порези. Стога, тврди, да ће, уколико капитализам не буде реформисан, и сам демократски поредак бити угрожен. Пикети нуди могуће решење у погледу „глобалног пореза на богатство“. Исти закључак се може наћи и код Љубимова (2017), који је закључио да је привредни раст недовољан да ријешити проблем неједнакости и

сиромаштва, већ мора бити праћен редистрибутивним мјерама које ће довести до равномјерније расподеле дохотка у друштву. На тим темељима наставља Милановић (2016), и уводи појам Кузњецових таласа (циклуса). Наиме, он сматра да је код Пикетија проблематичан период прије двадесетог вијека, из разлога што се не може објаснити Пикетијевом теоријом, док је код Кузњеца проблематичан последњи историјски период. Кузњецови таласи, како их назива у својој књизи, представљају проширење Кузњецове хипотезе, и са њима, у начелу, објашњава кретање неједнакости прије и након индустријске револуције, али и у 20. вијеку, као и у данашњој епохи.

Иако поменута истраживања почивају на опсежним статистичким базама, математичко и економетријско моделирање није присутно у значајној мјери. Ова предметна област је недовољно анализирана у нашој литератури, стручним и академским круговима, поготово на начин како је проблемски и концепцијски постављена у овој дисертацији. Наиме, већина расправа на тему економске неједнакости углавном је теоретске, а често и реторичке природе, па су анализе доста површне а резултате је тешко генерализовати. Дебата по питању везе и квантификације односа између привредног раста и расподеле друштвеног дохотка која је актуелна још од Кузњецових истраживања, а додатно је интезивирана кроз радове Пикетија и Милановића, била је кључна мотивација за ово истраживање. И ова анализа наставља пут који је започео Кузњец гдје се подаци и кретања различитих економских индикатора стављају у први план. Кандидат је вјешто искористио и мање истраживане сегменте економске неједнакости, нарочито у погледу односа привредног развоја и расподеле дохотка, што представља додатну вриједност истраживања.

2.2. Циљеви и хипотезе дисертације

Основни циљ овог истраживања била је квантификација односа између привредног раста и расподеле друштвеног дохотка, уз помоћ различитих економетријских техника. Интенција кандидата је била та да покаже какав је однос између привредног раста и економске неједнакости, и да ли постоје одређене правилности у тим односима које се могу генерализовати. Из тог разлога, предмет истраживања су представљале три групе земаља, које су пружиле основу за свеобухватну анализу и извлачење вриједних закључака. Кандидат је испунио основни циљ овог истраживања и јасно приказао добијене резултате.

Теоријско-хипотетички оквир истраживања чине три хипотезе које су надопуњене са по двије помоћне хипотезе, и три истраживачка питања која су међусобно повезана и која дају јасне одговоре на трендове по питању економске неједнакости од краја 1980-их година.

X₁. Земље са равномјернијом расподелом дохотка у привреди имају стабилније стопе привредног раста током времена.

X_{1.1}. У економијама у којима је неједнакост доходака мања, шокови настали током економских криза су имали блажи ефекат и били су краткотрајнији.

X_{1.2}. Кузњецовом кривом се може објаснити однос између економске неједнакости и стопе привредног раста у анализираним економијама у посматраном периоду.

X₂. Равномјернија расподела дохотка доводи до интезивнијег привредног развоја у посматраним економијама.

X_{2.1}. Постоји негативна корелација и статистички значајан однос између индикатора једнакости у расподели дохотка и индикатора привредног развоја.

X_{2.2}. Индикатори економије здравља и општег благостања имају веће вриједности у државама које имају равномјернију расподелу дохотка, и између посматраних индикатора се може утврдити статистички значајан однос.

X₃. Структурни проблеми на тржишту рада у Црној Гори доводе до повећања неједнакости зарада.

X_{3.1}. Утицај индикатора тржишта рада на економску једнакост у Црној Гори је статистички значајан.

X_{3.2}. Међусобни однос индикатора економске једнакости и детерминанти тржишта рада карактерише позитивна корелација.

ИП₁. Да ли је глобализација допринијела повећању неједнакости унутар држава, иако је смањила неједнакост међу државама?

ИП₂. Да ли се повећање економске неједнакости од краја 20. вијека може повезати са разликама у расподели дохотка од рада и дохотка од капитала?

ИП₃. У каквој је корелацији слабљење средње класе, односно повећање неједнакости зарада, са слабљењем нивоа синдикалне организованости у земљама?

У анализи су коришћени панел подаци за 10 земаља Балкана: Албанију, Босну и Херцеговину, Бугарску, Грчку, Сјеверну Македонију, Румунију, Словенију, Србију, Хрватску и Црну Гору, за 6 земаља Источне Европе: Бјелорусију, Естонију, Летонију, Литванију, Молдавију и Русију, за 8 земаља, названих Источно-азијска чуда: Индонезија, Јапан, Малезија, Република Кореја, Сингапур, Тајван, Тајланд, Хонг Конг. У анализи су укључене и Кина и Индија, због брзог и специфичног развоја у анализираном периоду. Анализирани период се односи на временски период од 1995. до 2022. године, при чему су коришћени годишњи подаци.

2.3. Битне методе које су примијењене у дисертацији и њихову примјереност. Ако је примијењена нова или допуњена метода, опишите шта је ново

У циљу израде докторске дисертације и доказивања постављених хипотеза, кандидат мр Немања Поповић користио је већи број економетријских модела који су карактеристични за истраживања у области друштвених, посебно економских наука, а који пружају нови и другачији поглед на везу између привредног раста и развоја и економске неједнакости:

- У циљу тестирања хипотезе X_{1.2}. коришћен је панел ВЕЦ модел БДП-а по становнику и Гини коефицијента, уз Валдов тест сигнификантности и функције импулсног одзива.
- Хипотезе X₁. и X_{1.1}. су тестиране уз помоћ Чоу теста преломне тачке. Формирана су два подузорка држава са вриједностима Гини коефицијента испод и изнад просјечне вриједности у цјелокупном узорку. Подаци из оба подузорка су показали да анализу Чоу теста преломне тачке треба спровести кроз панел ВЕЦ модел.
- За тестирање друге хипотезе X₂. и помоћних хипотеза X_{2.1}. и X_{2.2}. узорак је подијељен на два подузорка исто као у претходном случају и конструисани су АРДЛ модели за оба подузорка.

Наведени модели чинили су основу за провјеру (доказивање или одбацивање) хипотеза које су анализиране кроз ово истраживање.

Главну документациону основу овог истраживања чине уџбеници, књиге и научни радови из области макроекономије, економске неједнакости, јавне економије, економске политике, економије здравља и економске историје. Поред научних чланака који се баве питањима и проблемима повезаним са неједнакостима зарада и економским развојем, анализиране су и докторске дисертације из предметне области.

Кандидат Поповић је процес рада на овој дисертацији спровео у двије главне фазе које су подразумевале теоријски и емпиријски приступ овој проблематици:

У првој фази истраживања, која је теоријског карактера са елементима емпирије, прикупљена је релевантна научна литература на основу које се примјеном дескриптивне методе и методе анализе и синтезе, објаснио појам економске неједнакости и ефекти исте на привредни раст и развој. Примјеном историјске методе и кроз анализу различитих свјетских база података о економској неједнакости сагледана је еволуција економске неједнакости у свијету, као и погледи на економску неједнакост од стране разних економиста и научника током историје, тако да је приказан кратак развој економске мисли о неједнакости доходака, уз представљање кретања економске неједнакости кроз историју. Даља анализа је подразумевала компарацију имплементираних политика које се тичу економске неједнакости у државама различитог степена развијености, а које успјешно или мање успјешно решавају проблем економске неједнакости. Први дио истраживања чине три поглавља, теоријска дебата и ток економске мисли о односу привредног раста и економске неједнакости, као и стилизоване чињенице о економској неједнакости и привредном развоју. У оквиру стилизованих чињеница проблематизована су истраживачка питања и дат је осврт на политике по питању економске неједнакости.

Друга фаза истраживања има чист емпиријски карактер и подразумева прикупљање секундарних података који су коришћени за формирање економетријских модела, у циљу испитивања везе између економске неједнакости и привредног раста у изабраним земљама. Емпиријска анализа је спроведена кроз економетријску панел анализу и Чоу тест преломне тачке, на узорку од 26 земаља из Европе (земље Источне Европе и Балканског полуострва) и Азије (источноазијски тигрови и Кина и Индија). Истраживање је подразумевало период од 27 година, од 1995. до 2022. године. Примјеном економетријских тестова за провјеру стационарности анализираних панел података, утврђено је која ће врста панел регресионе анализе бити примјењена: *Panel Vector Autoregressive Model* (*Fixed effect* или *Random effect* модел), односно *Panel Vector Error Correction Model* или *Panel Autoregressive distributed lag* модел. Обрада прикупљених података извршена је примјеном статистичких програма *Eviews* и *Stata* и кроз програмски пакет *Excel*. На основу ове обраде изведени су научни закључци и предлози, релевантни за насловљену проблематику.

Из свега наведеног може се закључити да се методологија истраживања заснива на теоријско-аналитичком приступу, интегралној критичкој анализи, прикупљању секундарних података и њиховој анализи примјеном адекватних математичких и економетријских метода, у циљу извођења јасних научних закључака.

2.4. Rezultati disertacije i њихово тумачење

Прва хипотеза уз помоћне двије хипотезе је тестирана у одјелку 4.4. и није потврђена истраживањем у дисертацији. Кандидат је кроз спроведено истраживање показао да у случају свјетска финансијске кризе хипотезу H_1 и помоћну хипотезу $H_{1.1}$ треба одбацити из разлога што су резултати показали да су земље са равномјернијом расподелом дохотка претрпијеле веће шокове и да је утицај кризе дуже трајао. Самим тим, привреде гдје је неједнакост већа показале су већу стабилност у случају кризе из 2008. године. Резултати су показали и то да у случају земаља у којима је равномјернија расподела прихода, постоји двосмјерна веза између Гини коефицијента и БДП-а по становнику, што значи да је ипак у њима неједнакост значајан аспект који доприноси економском расту, док у случају држава гдје је неједнакост већа та двосмјерна веза не постоји, што ће рећи да су извори раста другачије концентрисани, што кандидат детаљно објашњава и наглашава значај домаћег тржишта и развијене индустријске производње. Кандидат је кроз образложење повезао резултате са студијом ММФ-а из 2017. године која је показала да промјена неједнакости прихода нема исти ефекат у државама на различитом степену развоја јер се мора узети у обзир степен саме неједнакости.

Хипотеза $H_{1.2}$ је одбачена из разлога што је утврђена једносмјерна каузална веза у дугом року, што значи да је доказано да БДП по становнику значајно утиче на Гини коефицијент, али не и обратно, и да је одговор Гини коефицијента такав да ће у дугом року доћи да смањења његове вриједности уколико се БДП по становнику повећа. Краткорочно, у односу двије варијабле постоји двосмјерна каузална веза, што значи и да Гини коефицијент има значајан утицај на БДП по становнику, гдје је функција импулсног одзива јасно показала да ће свако повећање Гини коефицијента условити негативан тренд код БДП-а по становнику. Разлог за непостојање дугорочног утицаја на БДП по становнику Гини коефицијента се објашњава тиме што ће у дугом року кретање БДП-а зависити од осталих економских и неекономских фактора. Налази приказани у дисертацији недвосмислено показују да се однос који је Кузњец утврдио не може узети као правило, и то у његовом почетном дијелу, гдје се подразумијева да ће на нижим нивоима економске развијености постојати позитивна корелација између БДП-а по становнику (животног стандарда) и неједнакости, да раст подразумијева повећање неједнакости. Негација оваквог односа је потврђена у региону ХПАЕС (источноазијска чуда) још раније, али овом анализом је потврђено да се не може тај однос успоставити као правилност ни у периоду који обухвата последње три деценије за поменути регион али ни за остале државе које су чиниле узорак.

Друга хипотеза је доказана истраживањем у дисертацији и тестирана је у одјелку 4.5. Економетријском анализом је доказано да је у економијама са већом једнакошћу у расподјели дохотка, забиљежен већи БДП по становнику у ПКМ, у просјеку, и да индикатори економије здравља, као што је очекивано трајање живота, број година проведених у болести, ХДИ и стопа смртности дјете имају боље вриједности, чиме се и потврђују хипотезе H_2 и $H_{2.2}$. У наставку је, кроз АРДЛ моделе, показано да постоји негативна корелација и статистички значајан однос између Индекса хуманог развоја и Гини коефицијента, што потврђује хипотезу $H_{2.1}$. Доказано је и да је значајнији утицај на Гини коефицијент повећања ХДИ-а у економијама гдје је неједнакост већа. Кандидат је овакве резултате објаснио кроз мултипликовано позитивно дејство повећања вриједности ХДИ-а у економијама које су ниже на лествици привредног развоја. Овдје се издваја као врло важан и закључак да ће интезивнији привредни развој довести до смањења неједнакости што

одбацује Кузњецове тврдње којима се претпоставља да ће на нижим нивоима привредног развоја раст бити условљен повећањем неједнакости.

Трећа хипотеза уз двије помоћне хипотезе је доказана истраживањем у дисертацији кроз економетријске моделе дате у одјељку 4.6. Варијабле тржишта рада, за које се показало да имају статистички значајан ефекат и позитивну корелацију са Гини коефицијентом, су стопа незапослености и стопа дугорочне незапослености. Коришћењем функције импулсног одговора показано је да постоји већи утицај стопе дугорочне незапослености на Гини коефицијент него у случају стопе незапослености. Ово наводи на закључак да је хипотеза H_3 заједно са помоћним хипотезама $H_{3.1}$ и $H_{3.2}$ потврђена у раду. Ова анализа и добијени резултати дају економетријску потврду да се на примјеру Црне Горе питање економске неједнакости не може посматрати одвојено од тржишта рада.

У трећем поглављу показало се да су истраживачка питања формулисана у сагласности са документационом основном, док је њихово потврђивање показало да је веза међу њима постављена на логичан и економски смислен начин. Такви резултати су омогућили кандидату извлачење вриједних закључака и проширење анализе, гдје је издвојио кинески економски модел, а затим извршио поређење Гини коефицијента и осталих индикатора привредног развоја (године проведене у здравом животу, удио јавне потрошње на образовање, БДП по становнику у ПКМ) уз помоћ различитих статистичких алата на узорку од 26 земаља. На крају трећег поглавља названог „Стилизоване чињенице“ у одјељцима 3.4. и 3.5. дат је детаљан осврт и на сиромаштво и социјалне и политике прерасподјеле дохотка.

За тестирање првог истраживачког питања послужила је богата статистичка база Свјетске базе података о неједнакости која је представља документациону основу и помоћу које су издвојене серије података о учешћу 50% најсиромашнијих становника у укупном дохотку за период од 1980. до 2021. године, и о односу 10% најбогатијих и 50% најсиромашнијих унутар и између земаља. Подаци су представљени у дијелу 3.2. дисертације. Резултати показују значајност ове теме и чињеницу да се у последњих 50 година развој заснивао на екстремном богаћењу најбогатијих слојева у већини држава, док се истовремено показало да је овај раст, праћен дигиталном револуцијом, смањило баријере међу земљама и спојио њихове ресурсе ојачавајући везе међу њима и стварајући једну живу глобалну тржишну утакмицу.

За доказивање другог истраживачког питања коришћени су подаци преузети са сајта Свјетске базе података о неједнакости о учешћу 40% становништва са средњим дохотком у укупном дохотку на регионалном нивоу, затим подаци преузети са сајта Међународне организације рада о расту реалне зараде у Европи и Јапану, и подаци из Дамодаранове базе података о просјечној стопи повраћаја на капитал на нивоу привреде у Европи и Јапану. Подаци су показали да постоји јасна диспропорција у расту прихода од рада и прихода од капитала. Кандидат изводи интересантне закључке у овом одјељку (3.2) гдје наводи да се ове разлике могу повезати са повећањем унутрашње економске неједнакости уз истовремено смањење глобалне. Анализа је показала да продуктивност радника није расла у Европи и Јапану, као ни њихове зараде, али приноси на капитал јесу. Стопе приноса на капитал у Европи и Јапану су се показале као врло сличне, што ће рећи да токови капитала и повраћај на капитал смањују неједнакости широм свијета, омогућавајући зараду власницима капитала и отварају могућности за нове инвестиције. С друге стране, разлике у заради између радника и капиталиста повећавају унутрашњу неједнакост, у разматраним регионима. Самим тим ови резултати дају потврдан одговор на друго истраживачко питање.

Трећим истраживачким питањем се претпоставља да је унутрашње раслојавање и повећање економске неједнакости у корелацији са слабљењем нивоа синдикалне организованости у земљама. Кандидат је у циљу тестирања овог истраживачког питања користио податке који се тичу стопе синдикалне густине у дијелу узорка држава Европе и Азије, које је преузео са сајта Међународне организације рада и поредио их са учешћем 40% становништва са средњим дохотком у укупном дохотку. Корелационом анализом је утврђено да постоји врло слаба позитивна корелација између синдикалне организованости у удјела 40% средњег слоја становништва, што потврђује претпоставку да би повећање једног условило повећање другог индикатора. Подаци су недвосмислено показали тенденцију смањења учешћа средњег слоја становништва у укупном дохотку у скоро свим земљама које су чиниле узорак истраживања.

На крају одјелка 3.5. кандидат издаваја заједничке карактеристике које се понављају у узорку 26 земаља. Заједничко свим државама у узорку јесте чињеница да економска неједнакост доводи до смањења стабилности економије и нарушавања друштвене кохезије, уз пад повјерења у државне институције. Значајна разлика у распојели дохотка у економији погодује расту криминала, корупције и сиве економије, што је погодно тло за формирање популистичких, али и екстремистичких покрета. Економска политика која као дугорочан циљ има максимизацију дохотка и повећање животног стандарда, уз умјерен и друштвено прихватљив, али и неопходан степен економске неједнакости, подразумијева константно балансирање између мјера које подстичу људе да стварају и продуктивно раде. Кандидат у овом дијелу истиче и да политичке последице растуће неједнакости могу бити озбиљан проблем у развоју државе из разлога што уводе друштво у поларизацију и политичку нестабилност, што по правило доводи до подривања демократских вриједности и неповјерења грађана у институције, док су политике које подразумијевају повећање образовања и знања у друштву и постизање универзалне здравствене заштите основа за смањење економске неједнакости.

2.5. Закључци

Докторска дисертација “Међусобна условљеност привредног раста и распојеле друштвеног дохотка” у потпуности испуњава све услове и стандарде који се захтијевају од дисертације у области економских наука. Ова докторска дисертација представља утемељен научно-истраживачки рад, са јасном, аргументованом теоријско-методолошком основом, али и оригиналним и емпиријски релевантним истраживањем, на основу којег су изведени вриједни научни закључци, те се стога може оцијенити као веома квалитетно, научно утемељено, садржајно, свеобухватно и систематично истраживање, са јасно изведеним препорукама.

Користећи обимну и разноврсну литературу, као и документациону основу, аутор је критички и аргументовано извршио теоријско и практично обједињавање сазнања из области распојеле друштвеног дохотка и привредног раста и све то примијенио на узорку од 26 земаља, уз посебан осврт на Црну Гору. Широка теоријска сазнања која кандидат Немања Поповић посједује и која су демонстрирана у тексту дисертације су на високом нивоу и из различитих области, као што су: јавна економија, политичка економија, економетрија, међународна економија, социјална политика и бројне друге области.

Резултати истраживања, које кандидат Поповић презентира у дисертацији, указују на висок степен актуелности и значаја теме, како са становишта теоријског, тако и са становишта емпиријског аспекта истраживања. Аутор на више мјеста у својој дисертацији наводи да се Кузњецовом кривом не може описати однос између привредног раста и развоја и економске неједнакости, што значајно доприноси научној дебати, нарочито из разлога што су изведени закључци на основу више економетријских модела и уз употребу различитих временских серија које описују привредни раст и развој. Као и то што стабилније стопе раста неће директно зависти од степене (не)једнакости, док је извјесно да ће свеобухватнији привредни развој бити у економијама које имају равномјернију распојелу дохотка.

Ова дисертација је јасно показала да су у Црној Гори разлог за повећање економске неједнакости структурни проблеми на тржишту рада и да се само кроз решење проблема високе незапослености може повећати животни стандард и опште благостање. Такође, јасно се издвајају проблеми неадекватног спровођења политика које би требало да имају задатак да дугорочно дјелују на смањење економске неједнакости а које уређују области образовања и здравства. Кандидат врло прецизно саопштава и разлоге за повећање неједнакости унутар земаља и систематично их повезује са разликама у зарадама од капитала и дохотка уз презентирање података о продуктивности и привредном развоју.

Кандидат је кроз закључак нагласио и да анализа привредног раста, а нарочито развоја, не може бити одвојена од анализе економске неједнакости и да у случају Црне Горе проблеми растуће неједнакости леже у несавршеностима који су уско повезани са тржиштем рада. Истичу се и препоруке по питању побољшања ситуације у области економске неједнакости које се односе на проширивање доступности програма преквалификације и доквалификације, субвенционисању СДИ само у случају када се нуде плате изнад просјечних или на нивоу просјечних, обавезно побољшање институционалне заштите радника због слабије преговарачке позиције на тржишту рада и смањивање сиве економије. Уз то, кључне дугорочне мјере за смањење економске неједнакости истичу се континуирано унапређење и повећање доступности квалитетног образовања у држави, уз побољшање здравствених услуга и њихове доступности. Увођење другачијих, директнијих мјера, као што су социјалне пензије, порез на наслијеђену имовину, веће опорезивање дохотка од капитала, прогресивно опорезивање дохотка и друге мјере, зависе од специфичности државе о којој је ријеч, али истовремено и од политика које се спроводе у осталим државама. Стога, питању економске неједнакости се мора приступити не само системски и постепено, већ и на наднационалном нивоу.

У дисертацији су коришћене све релевантне методе у области економских наука. Дисертација представља теоријски и практични допринос истраживаном проблему и отвара нова питања за даља истраживања. Резултати (ауторског) оригиналног емпиријског истраживања су показали јасан пут за управљање одрживим развојем у његовом суштинском значењу и разумијевању проблема и повезаности економског раста и распојеле друштвеног дохотка.

3. Коначна оцјена дисертације

3.1. Усаглашеност са образложењем теме

На основу детаљног увида у цјелокупан садржај истраживања, Комисија констатује да докторска дисертација мр Немање Поповића представља оригиналан научно-истраживачки рад, који је у потпуности усаглашен са образложењем теме коју је кандидат поднио и која је прихваћена од стране Сената Универзитета Црне Горе. Према опсегу и дубини анализе,

начину излагања и добијеним резултатима, ова докторска дисертација представља значајан допринос економској дебати по питању прерасподјеле дохотка. Сви наслови и поднаслови су правилно, градуалистички и логички структурирани, систематизовани и методолошки обиљежени.

3.2. Могућност поновљивости

Један од квалитета разматране дисертације је могућност поновљивости, продубљивања, проширења и наставка свих анализа, модела и метода које су коришћене у овом истраживању. Наравно, при томе се подразумијева проширење база података које су коришћене у овој дисертацији и повећање узорка земаља. Што би уз поређење са постојећим резултатима, могло довести до нових сазнања и закључака

3.3. Будућа истраживања

Резултати ове докторске дисертације представљају квалитетну основу за спровођење будућих истраживања. Једна од препорука за будућа истраживања може бити проширење анализираног периода након што се обим расположивих података довољно повећа, уз примјену исте методологије и на истом или проширеном узорку земаља, како би се провјерила постојаност добијених резултата. Такође, са повећањем обима расположивих података било би могуће тестирати постављене хипотезе и на примјеру других свјетских или криза на националном нивоу, уз примјену истих или сличних метода. Таква истраживања би представљала вриједан допринос предметној проблематици. С друге стране, истраживања која би се бавила економском неједнакости у Црној Гори би могла да обухвате детаљнију анализу по регионима и већи број индикатора уз дужи временски период (када то буде могуће), што би уз постојеће резултате пружио значајну основу за решавање проблема изражене економске неједнакости у земљи.

3.4. Ограничења дисертације и њихов утицај на вриједност дисертације

И поред веома квалитетно припремљене дисертације увијек постоји простор да се неки сегменти додатно могу разрадити или унаприједити. Важно је рећи да се у наведеној дисертацији не примјећују значајнија ограничења, која би могла на било који начин утицати на њен квалитет и оригиналност. У формалном смислу, могло би се поставити питање могућности обухвата већег узорка, као и евентуално већег броја индикатора којима се мјери економска неједнакост у дужем временском периоду, као и броја анализираних земаља, ради прецизније и боље компарације. Свакако и постојећи индикатори економске неједнакости имају своје недостатке, али су то све објективна ограничења са којима се сусреће један истраживач у економским истраживањима. Такође, свака методологија са собом носи одређена ограничења која се могу отклонити уз употребу другачије методологије, али која би поново са собом носила друга ограничења и недостатке. Зато истичемо да поменута ограничења нису утицала на квалитет и вриједност ове дисертације и да је она испунила највеће стандардне квалитета и оригиналности.

Originalni naučni doprinos

У дисертацији мр Немање Поповића анализирана је међузависност између привредног раста и расподеле друштвеног дохотка кроз динамичку панел анализу на узорку од 26 земаља из Европе (земље Источне Европе и Балканског полуострва) и Азије (источноазијски тигрови и Кина и Индија). Истраживање је подразумијевало период од 27 година, од 1995. до 2022. године. У дисертацији су по први пут у домаћој литератури тестиране временске серије на начин да узимају у обзир структурне ломове и њихов карактер

у циљу испитивања отпорности економија у зависности од степена економске неједнакости. Анализирани индикатори привредног раста су проширени и анализом индикатора привредног развоја и међусобне условљености са неједнаком дистрибуцијом дохотка (Гини коефицијентом). Аутор по први пут истражује и питање економске неједнакости уз употребу динамичких модела на примјеру Црне Горе. У дисертацији су врло умјешно приказане и стилизоване чињенице по питању економске једнакости и привредног раста гдје кандидат даје преглед различитих индикатора на нешто другачији начин, дајући на комплексности овом истраживању. Док врло опрезно и теоријски утемељно изводи закључке који се тичу неједнакости и трендова од краја 20. вијека.

Поред тога што аутор истражује мање анализиране регионе у постојећој литератури, највећи допринос овог истраживања представља спроведена економетријска анализа на основу које су испитане постављене хипотезе и изведене конкретне порепоруке за вођење економске политике што чини практичан допринос ове дисертације. Препоруке су дате након економетријске али и теоријског и практичног прегледа политика које се користе у анализираним економијама из области економске неједнакости. Имајући то у виду, добијени резултати могу послужити као водич за креаторе економске политике у формулисању одрживих и ефективних мјера, усмјерених ка побољшању животног стандарда свих грађана.

Mišljenje i prijedlog komisije

Докторска дисертација под називом „Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка“ кандидата мр Немање Поповића садржи темељну теоријску и емпиријску анализу проблема економске неједнакости и привредног раста и развоја на узорку од 26 земаља.

Коришћењем релевантне научне методологије и опсежне литературе, кандидат је успјешно обрадио одобрену тему, која је од великог теоријског и практичног значаја и испунио задати циљ истраживања. Дисертација представља резултат оригиналног научног истраживања као и вриједан допринос економској дебати о питању прерасподјеле друштвеног дохотка. Закључци до којих је кандидат дошао засновани су на правилним теоријским основама, јасни, и логички конзистентни и аргументовани емпиријским резултатима добијеним примјеном одговарајућих економетријско математичким техникама и поступцима. Посматрајући кроз призму испуњености наведених критеријума, чланови Комисије су закључили да разматрана докторска дисертација представља озбиљан теоријско-емпиријски и научно-хипотетички истраживачки рад који може да се брани како у Црној Гори, тако и у иностранству, јер садржи довољно значајних, корисних и компетентних анализа изабране области истраживања, предлога и препорука за креаторе и носиоце макроекономске и развојне политике.

На основу свега наведеног, Комисија са задовољством позитивно оцјењује докторску дисертацију мр Немање Поповића и предлаже Вијећу Економског факултета у Подгорици и Сенату Универзитета Црне Горе да прихвати овај извјештај и именује Комисију за одбрану докторске дисертације, као и да послје спроведене процедуре одобри јавну одбрану дисертације под називом „Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка“.

Izdvojeno mišljenje

/

Napomena	
/	
KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE	
проф. др Сапа Ранђеловић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Београду, Србија	
проф. др Милivoје Радовић, редовни професор, Економски факултет Универзитета Црне Горе, Црна Гора	
проф. др Љубинко Дедовић, редовни професор, Економски факултет Универзитета Црне Горе, Црна Гора	
Datum i ovjera (pečat i potpis odgovorne osobe)	
У Подгорици, 16.01.2025.	 DEKAN

Одлуком Сената Универзитета Црне Горе, донијетој на сједници одржаној 24.12.2024. године, а на предлог Вијећа Економског факултета, именовани смо за писање Извјештаја о докторској дисертацији **„Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка“**, кандидата **мр Немање Поповић**.

На основу члана 41 Правила докторских студија Универзитета Црне Горе, Комисија у саставу: др Миливоје Радовић, редовни професор Економског факултета Универзитета Црне Горе, др Саша Ранђеловић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Београду и др Љубинко Дедовић, редовни професор Економског факултета Универзитета Црне Горе, је проучила садржај и научне закључке ове дисертације и подноси следећи:

ИЗВЈЕШТАЈ

О ОЦЈЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

1) Подаци о кандидату

Немања Поповић је рођен 16.07.1998. године у Подгорици. Основну школу је завршио у Матагужима у Зети, а Средњу економску школу у Подгорици. Економски факултет у Подгорици Универзитета Црне Горе је уписао 2017. године и дипломирао 2020. године, као један од студената са најбољим просјеком у генерацији. Мастер студије уписује исте године на Економском факултету и завршава их 2022. године са просјечном оцјеном 9,93. Мастер тезу је одбранио на тему „Утицај индикатора тржишта рада на економску неједнакост у Црној Гори“. Докторске студије уписује 2022. године, а полазна истраживања брани крајем 2023. године.

Професионалну каријеру започиње на Економском факултету у Подгорици, као сарадник у настави на предметима из области макроекономије. Прије запослења на факултету је прошао програм стручне праксе, финансиран од стране Владе Црне Горе, у компанији „Развршје“, а 2019. године је био учесник Љетњег студентског програма за рад у Америци. На Економском факултету у Подгорици је ангажован на предметима: Основи економије, Привредни систем, Развој економске мисли, Принципи економије, Економија јавног сектора, Математичка економија, Актуарска математика, Маркетинг услуга, Економија за менаџере. Аутор је бројних научних радова и учесник међународних конференција. Члан је и пројектних тимова на Економском факултету, који се баве пријавом и спровођењем националних и међународних пројеката. Од недавно је и рецензент у часопису Ревиија за социјалну политику, индексираном на *SSCI* листи. У оквиру Еразмус + размјена боравио је на значајним европским факултетима: Варшавској школи економије и Универзитету у Коруњи, као гостујући предавач. Био је

учесник стартап академија на Универзитету Азурна обала у Француској, а усавршавао се и на Бостон колеџу у Сједињеним Америчким Државама.

У периоду који је претходио пријави и у току израде докторске дисертације, мр Немања Поповић учествовао је на више међународних пројеката, конференција и семинара из области блиској материји која је истраживана у докторској дисертацији. У случају кандидата мр Немање Поповића економска неједнакост представља непресушну инспирацију и његов рад са годинама постаје све опширнији и озбиљнији. Немања је један од ријетких студената који је своју инспирацију нашао још током додипломских студија што је резултирало са магистарским и докторским радом који представљају вриједан допринос научној теорији из области економске неједнакости, нарочито у Црној Гори. Објавио је више стручних ауторских радова, а дио резултата ове докторске дисертације, који су кулминација истраживања започетих у магистарском раду, објављен је у часопису „Ревија за социјалну политику“ ИССН [1845-6014 \(Online\)](#) индексираном на SSCI листи. О опсежности дисертације говори и чињеница да је кандидат мр Немања Поповић у процесу објављивања још два рада уско везаних за резултате из докторске дисертације у реномираним свјетским часописима индексираним у *Web of Science* базама података.

2) Основни подаци о докторској дисертацији

Мр Немања Поповић предао је на оцјену докторску дисертацију „Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка“. Дисертација је написана је на 195 страна и обликована је у складу са Правилима докторских студија Универзитета Црне Горе. Посебно су дати подаци о докторанду, ментору и члановима комисије, апстракт на српском и енглеском језику, садржај, списак скраћеница, као и преглед табела и слика. Рад је писан у *Microsoft Word* програму, а коришћена је *Times New Roman* врста слова, величине 12 у главном дијелу текста. Главни наслови су болдирани и исписани словима величине 14, док је за поднаслов коришћена величина слова 12. Дисертација садржи 35 табела, 26 графикана, 1 шему и 9 формула, који ближе илуструју налазе и ставове из основног текста и омогућавају боље разумијевање и дубље сагледавање теме која је предмет истраживања. На крају рада, након списка коришћене литературе, у прилозима су дати помоћни економетријски тестови и методолошка појашњења.

У изради дисертације кандидат мр Немања Поповић користио је обимну, савремену и релевантну литературу, најуже везану за тему дисертације, што се може видјети из прегледа коришћене литературе, гдје је наведено 92 извора (штампаних и електронских) и 9 интернет страница (онлајн база података). Од наведеног броја, већина се односи на страну литературу, тако да се може закључити да је, с обзиром на обухват, карактер, садржај и ажурност, кандидат прибавио и користио веома савремену литературу и врло квалитетну документациону основу за истраживање и израду предметне докторске дисертације.

ТЕОРИЈСКО – ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА, МЕТОДОЛОГИЈА И СТРУКТУРА РАДА

1) Теоријско – хипотетички оквир истраживања

У дисертацији мр Немање Поповића анализирана је међузависност између привредног раста и расподеле друштвеног дохотка кроз динамичку панел анализу на узорку од 26 земаља из Европе (земље Источне Европе и Балканског полуострва) и Азије (источноазијски тигрови и Кина и Индија). Истраживање је подразумијевало период од 26 година, од 1995. до 2022. године. У дисертацији су по први пут у домаћој литератури тестиране временске серије на начин да узимају у обзир структурне ломове и њихов карактер у циљу испитивања отпорности економија у зависности од степена економске неједнакости, индикатори су проширени и анализом индикатора привредног развоја и међусобне условљености са неједнаком дистрибуцијом дохотка (Гини коефицијентом). Аутор по први пут истражује и питање економске неједнакости уз употребу динамичких модела на примјеру Црне Горе, чиме наставља анализу започету у магистарском раду. У дисертацији су врло умјешно приказане и стилизоване чињенице по питању економске једнакости и привредног раста гдје кандидат даје преглед различитих индикатора дајући на комплексности овом истраживању али и врло опрезно и теоријски утемељено изводи закључке који се тичу неједнакости и трендова од краја 20. вијека. Ова предметна област је недовољно анализирана у нашој литератури, стручним и академским круговима, поготово на начин како је проблемски и концепцијски постављена у овој дисертацији. Наиме, већина расправа на тему економске неједнакости углавном је теоретске, а често и реторичке природе, па су анализе доста површне а резултате је тешко генерализовати. Дебата по питању везе између привредног раста и расподеле друштвеног дохотка која је актуелна још од Кузњецових истраживања, а додатно је интензивирања кроз радове Пикетија и Милановића, мотивисала је аутора да теоријско-хипотетички оквир истраживања чине три хипотезе које су надопуњене са по двије помоћне хипотезе, и три истраживачка питања која су међусобно повезана и која дају јасне одговоре на трендове по питању економске неједнакости од краја 1980-их година. Дефинисане хипотезе и истраживачка питања су разрађени и тестирани током израде докторске дисертације:

Х₁. Земље са равномјернијом расподелом дохотка у привреди имају стабилније стопе привредног раста током времена.

Х_{1.1}. У економијама у којима је неједнакост дохода мања, шокови настали током економских криза су имали блажи ефекат и били су краткотрајнији.

X_{1.2}. Кузњецовом кривом се може објаснити однос између економске неједнакости и стопе привредног раста у анализираним економијама у посматраном периоду.

Прва хипотеза уз помоћне двије хипотезе је тестирана у одјељку 4.4. и није потврђена истраживањем у дисертацији. Кандидат је кроз спроведено истраживање показао да у случају свјетска финансијске кризе хипотезу X_1 и помоћну хипотезу $X_{1.1}$ треба одбацити из разлога што су резултати показали да су земље са равномјернијом распоdjелом дохотка претрпјеле веће шокове и да је утицај кризе дуже трајао. Самим тим, привреде гдје је неједнакост већа показале су већу стабилност у случају кризе из 2008. године. Резултати су показали и то да у случају земаља у којима је равномјернија распоdjела прихода, постоји двосмјерна веза између Гини коефицијента и БДП-а по становнику, што значи да је ипак у њима неједнакост значајан аспект који доприноси економском расту, док у случају држава гдје је неједнакост већа та двосмјерна веза не постоји, што ће рећи да су извори раста другачије концентрисани, што кандидат детаљно објашњава и наглашава значај домаћег тржишта и развијене индустријске производње. Кандидат је кроз образложење повезао резултате са студијом ММФ-а из 2017. године која је показала да промјена неједнакости прихода нема исти ефекат у државама на различитом степену развоја јер се мора узети у обзир степен саме неједнакости.

Хипотеза $X_{1.2}$ је одбачена из разлога што је утврђена једносмјерна каузална веза у дугом року, што значи да је доказано да БДП по становнику значајно утиче на Гини коефицијент, али не и обратно, и да је одговор Гини коефицијента такав да ће у дугом року доћи да смањења његове вриједности уколико се БДП по становнику повећа. Краткорочно, у односу двије варијабле постоји двосмјерна каузална веза, што значи и да Гини коефицијент има значајан утицај на БДП по становнику, гдје је функција импулсног одзива јасно показала да ће свако повећање Гини коефицијента условити негативан тренд код БДП-а по становнику. Разлог за непостојање дугорочног утицаја на БДП по становнику Гини коефицијента се објашњава тиме што ће у дугом року кретање БДП-а зависити од осталих економских и неекономских фактора. Налази приказани у дисертацији недвосмислено показују да се однос који је Кузњец утврдио не може узети као правило, и то у његовом почетном дијелу, гдје се подразумева да ће на нижим нивоима економске развијености постојати позитивна корелација између БДП-а по становнику (животног стандарда) и неједнакости, да раст подразумева повећање неједнакости. Негацја оваквог односа је потврђена у региону ХПАЕС (источноазијска чуда) још раније, али и овом анализом је потврђено да се не може тај однос успоставити као правилност, ни у периоду који обухвата последње три деценије за поменути регион али ни за остале државе које су чиниле узорак.

X₂. Равномјернија распоdjела дохотка доводи до интезивнијег привредног развоја у посматраним економијама.

X_{2.1}. Постоји негативна корелација и статистички значајан однос између индикатора једнакости у распоdjели дохотка и индикатора привредног развоја.

X_{2.2}. Индикатори економије здравља и општег благостања имају веће вриједности у државама које имају равномјернију распоdjелу дохотка, и између посматраних индикатора се може утврдити статистички значајан однос.

Ова хипотеза је доказана истраживањем у дисертацији и тестирана је у одјелку 4.5. Економетријском анализом је доказано да је у економијама са већом једнакошћу у распоdjели дохотка, забиљежен већи БДП по становнику у ПКМ, у просјеку, и да индикатори економије здравља, као што је очекивано трајање живота, број година проведених у болести, ХДИ и стопа смртности дјете имају боље вриједности, чиме се и потврђују хипотезе X₂ и X_{2.2}. У наставку је, кроз АРДЛ моделе, показано да постоји негативна корелација и статистички значајан однос између Индекса хуманог развоја и Гини коефицијента. Доказано је и да је значајнији утицај на Гини коефицијент повећања ХДИ-а у економијама гдје је неједнакост већа. Кандидат је овакве резултате објаснио кроз мултипликовано позитивно дејство повећања вриједности ХДИ-а на економијама које су ниже на лjestвици привредног развоја. Овдје се издваја као врло важан и закључак да ће интезивнији привредни развој довести до смањења неједнакости што одбацује Кузњецове тврдње којима се претпоставља да ће на нижим нивоима привредног развоја раст бити условљен повећањем неједнакости.

X₃. Структурни проблеми на тржишту рада у Црној Гори доводе до повећања неједнакости зарада.

X_{3.1}. Утицај индикатора тржишта рада на економску једнакост у Црној Гори је статистички значајан.

X_{3.2}. Међусобни однос индикатора економске једнакости и детерминанти тржишта рада карактерише позитивна корелација.

Наведена хипотеза уз двије помоћне хипотезе је доказана истраживањем у дисертацији кроз економетријске моделе дате у одјелку 4.6. Варијабле тржишта рада, за које се показало да имају статистички значајан ефекат и позитивну корелацију са Гини коефицијентом, су стопа незапослености и стопа дугорочне незапослености. Коришћењем функције импулсног одговора показано је да постоји већи утицај стопе дугорочне незапослености на Гини коефицијент него у случају стопе незапослености.

Ово наводи на закључак да је хипотеза X_3 заједно са помоћним хипотезама $X_{3.1}$ и $X_{3.2}$ потврђена у раду. Ова анализа и добијени резултати дају економетријску потврду да се на примјеру Црне Горе питање економске неједнакости не може посматрати одвојено од тржишта рада. Уистину, структурни проблеми, као што су висока незапосленост младих, разлика у развијености региона и неусклађеност образовног система и тржишта рада, не утичу искључиво на само тржиште рада генеришући високе стопе незапослености, већ и на неједнаку расподелу прихода у држави. Из тог разлога, добијена позитивна корелација између Гини коефицијента и стопе незапослености (дугорочне и опште) показује да свако повећање незапослености утиче на неравномјерну расподелу дохотка.

ИП₁. Да ли је глобализација допринијела повећању неједнакости унутар држава, иако је смањила неједнакост међу државама?

За тестирање овог истраживачког питања послужила је богата статистичка база Свјетске базе података о неједнакости која је представља документациону основу и помоћу које су издвојене серије података о учешћу 50% најсиромашнијих становника у укупном дохотку за период од 1980. до 2021. године, и о односу 10% најбогатијих и 50% најсиромашнијих унутар и између земаља. Подаци су представљени у дијелу 3.2. дисертације. Надовезујући се на налазе постојеће литературе кандидат је пошао од претпоставке да је глобализација смањила разлике (неједнакост) међу државама, али да је, због тенденције капитала према његовој мултипликацији и груписању, истовремено повећала неједнакост унутар држава. Ово је и потврђено кроз презентацију доступних података па се у истраживању наводи јасан закључак да је глобализација утицала на то да се неједнакост између земаља смањи, док се неједнакост унутар земаља повећавала. Ови резултати показују значајност ове теме и чињеницу да се у последњих 50 година развој заснивао на екстремном богаћењу најбогатијих слојева у већини држава, док се истовремено показало да је овај раст, праћен дигиталном револуцијом, смањιο баријере међу земљама и спојио њихове ресурсе ојачавајући везе међу њима и стварајући једну живу глобалну тржишну утакмицу.

ИП₂. Да ли се повећање економске неједнакости од краја 20. вијека може повезати са разликама у расподели дохотка од рада и дохотка од капитала?

За доказивања овог истраживачког питања коришћени су подаци преузети са сајта Свјетске базе података о неједнакости о учешћу 40% становништва са средњим дохотком у укупном дохотку на регионалном нивоу, затим подаци преузети са сајта Међународне организације рада о расту реалне зараде у Европи и Јапану, и подаци из Дамодаранове базе података о просјечној стопи повраћаја на капитал на нивоу привреде у Европи и Јапану. Подаци су показали да је у истраживању потврђено и друго истраживачко питање, односно да постоји јасна диспропорција у расту прихода од рада и прихода од капитала. Кандидат изводи неке интересантне закључке у овом

одјелку (3.2) гдје наводи да се ове разлике могу повезати са повећањем унутрашње економске неједнакости уз истовремено смањење глобалне. Анализа је показала да продуктивност радника није расла у Европи и Јапану, као ни њихове зараде, али приноси на капитал јесу. Стопе приноса на капитал у Европи и Јапану су се показале као врло сличне, што ће рећи да токови капитала и повраћај на капитал смањују неједнакости широм свијета, омогућавајући зараду власницима капитала и отварају могућности за нове инвестиције. С друге стране, разлике у заради између радника и капиталиста повећавају унутрашњу неједнакост, у разматраним регионима. Самим тим ови резултати дају потврдан одговор на друго истраживачко питање.

ИПз. У каквој је корелацији слабљење средње класе, односно повећање неједнакости зарада, са слабљењем нивоа синдикалне организованости у земљама?

Трећим истраживачким питањем се претпоставља да је унутрашње раслојавање и повећање економске неједнакости у корелацији са слабљењем нивоа синдикалне организованости у земљама. Кандидат је у циљу тестирања овог истраживачког питања користио податке који се тичу стопе синдикалне густине у дијелу узорка држава Европе и Азије, које је преузео са сајта Међународне организације рада и поредио их са учешћем 40% становништва са средњим дохотком у укупном дохотку. Корелационом анализом је утврђено да постоји врло слаба позитивна корелација између синдикалне организованости у удјела 40% средњег слоја становништва, што потврђује претпоставку да би повећање једног условило повећање другог индикатора. Подаци су недвосмислено показали тенденцију смањења учешћа средњег слоја становништва у укупном дохотку у скоро свим земљама које су чиниле узорак истраживања.

У овом дијелу, трећем поглављу, показало се да су истраживачка питања формулисана у сагласности са документационом основном, док је њихово потврђивање показало да је веза међу њима постављена на логичан и економски смислен начин. Такви резултати су омогућили кандидату извлачење вриједних закључака и проширење анализе, гдје је издвојио кинески економски модел, а затим извршио поређење Гини коефицијента и осталих индикатора привредног развоја (године проведене у здравом животу, удио јавне потрошње на образовање, БДП по становнику у ПКМ) уз помоћ различитих статистичких алата на узорку од 26 земаља. На крају овог (трећег) поглавља названог „Стилизоване чињенице“ у одјелцима 3.4. и 3.5. дат је детаљан осврт и на сиромаштво и социјалне и политике прерасподјеле дохотка.

На крају одјелка 3.5. кандидат издваја заједничке карактеристике које се понављају у узорку 26 земаља. Заједничко свим државама у узорку јесте чињеница да економска неједнакост доводи до смањења стабилности економије и нарушавања друштвене кохезије, уз пад повјерења у државне институције. Значајна разлика у расподјели дохотка у економији погодује расту криминала, корупције и сиве економије, што је погодна тло за формирање популистичких, али и екстремистичких покрета. Економска

политика која као дугорочан циљ има максимизацију дохотка и повећање животног стандарда, уз умјерен и друштвено прихватљив, али и неопходан степен економске неједнакости, подразумијева константно балансирање између мјера које подстичу људе да стварају и продуктивно раде. Кандидат у овом дијелу истиче и да политичке последице растуће неједнакости могу бити озбиљан проблем у развоју државе из разлога што уводе друштво у поларизацију и политичку нестабилност, што по правило доводи до подривања демократских вриједности и неповјерења грађана у институције, док су политике које подразумијевају повећање образовања и знања у друштву и постизање универзалне здравствене заштите основа за смањење економске неједнакости.

2) Методологија истраживања и налаза дисертације

У циљу израде докторске дисертације и доказивања постављених хипотеза, кандидат мр Немања Поповић користио је већи број економетријских модела који су карактеристични за истраживања у области друштвених, посебно економских наука:

- У циљу тестирања хипотезе $X_{1.2}$ коришћен је панел ВЕЦ модел БДП-а по становнику и Гини коефицијента, уз Валдов тест сигнификантности и функције импулсног одзива.
- Хипотезе X_1 и $X_{1.1}$ су тестиране уз помоћ Чоу теста преломне тачке. Формирана су два подузорка држава са вриједностима Гини коефицијента испод и изнад просјечне вриједности у цјелокупном узорку. Подаци из оба подузорка су показали да анализу Чоу теста преломне тачке треба спровести кроз панел ВЕЦ модел.
- За тестирање друге хипотезе X_2 и помоћних хипотеза $X_{2.1}$ и $X_{2.2}$ узорак је подијељен на два подузорка исто као у претходном случају и конструисани су АРДЛ модели за оба подузорка.

Наведени модели чинили су основу за провјеру (доказивање или одбацивање) хипотеза које су анализиране кроз ово истраживање.

Главну документациону основу овог истраживања чине уџбеници, књиге и научни радови из области макроекономије, економске неједнакости, јавне економије, економске политике, економије здравља и економске историје. Поред научних чланака који се баве питањима и проблемима повезаним са неједнакостима зарада и економским развојем, анализиране су и докторске дисертације из предметне области.

Кандидат Поповић је процес рада на овој дисертацији спровео у двије главне фазе које су подразумијевале теоријски и емпиријски приступ овој проблематици:

У првој фази истраживања, која је теоријског карактера са елементима емпирије, прикупљена је релевантна научна литература на основу које се примјеном дескриптивне методе и методе анализе и синтезе, објаснио појам економске

неједнакости и ефекти исте на привредни раст и развој. Примјеном историјске методе и кроз анализу различитих свјетских база података о економској неједнакости сагледана је еволуција економске неједнакости у свијету, као и погледи на економску неједнакост од стране разних економиста и научника током историје, тако да је приказан кратак развој економске мисли о неједнакости доходака, уз представљање кретања економске неједнакости кроз историју. Даља анализа је подразумијевала компарацију имплементираних политика које се тичу економске неједнакости у државама различитог степена развијености, а које успјешно или мање успјешно решавају проблем економске неједнакости. Први дио истраживања чине три поглавља, теоријска дебата и ток економске мисли о односу привредног раста и економске неједнакости, као и стилизоване чињенице о економској неједнакости и привредном развоју. У оквиру стилизованих чињеница проблематизована су истраживачка питања и дат је осврт на политике по питању економске неједнакости.

Друга фаза истраживања има чист емпиријски карактер и подразумијева прикупљање секундарних података који су коришћени за формирање економетријских модела, у циљу испитивања везе између економске неједнакости и привредног раста у изабраним земљама. Емпиријска анализа је спроведена кроз економетријску панел анализу и Чоу тест. Примјеном економетријских тестова за провјеру стационарности анализираних панел података, утврђено је која ће врста панел регресионе анализе бити примијењена: *Panel Vector Autoregressive Model (Fixed effect* или *Random effect* модел), односно *Panel Vector Error Correction Model* или *Panel Autoregressive distributed lag* модел.

Обрада прикупљених података извршена је примјеном статистичких програма *Eviews* и *Stata* и кроз програмски пакет *Excel*. На основу ове обраде изведени су научни закључци и предлози, релевантни за насловљену проблематику.

Из свега наведеног може се закључити да се методологија истраживања заснива на теоријско-аналитичком приступу, интегралној критичкој анализи, прикупљању секундарних података и њиховој анализи примјеном адекватних математичких и економетријских метода, у циљу извођења јасних научних закључака.

3) Структура рада

Докторска дисертација „Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка“, кандидата мр Немање Поповић, поред апстракта на српском и енглеском језику, садржаја, уводних разматрања, закључка, списка коришћене литературе и прилога, састоји се из три тематски и аналитички међусобно повезане цјелине. У дијелу уводних разматрања докторске дисертације (стр. 17 – 31), која су издвојена као прво поглавље, кандидат дефинише проблем истраживања, предмет, циљеве, хипотетички оквир и методе истраживања, образлаже актуелност истраживања и описује структуру рада.

Друго поглавље докторске дисертације насловљено „Теоријска дебата и ток економске мисли о односу привредног раста и економске неједнакости“ (стр. 32 – 68) служи као припрема и детаљан преглед тематике и теорије повезане са распоdjелом дохотка и привредним растом и развојем. Кроз историјски приказ посебно се истиче редослед и развој филозофија повезаних са прераспоdjелом дохотка. Док је анализом индикатора и начина за мјерење економске неједнакости указао на све специфичности повезане са мјерењем сиромаштва и издвојио најбитније мјере. Поглавље се завршава кроз преглед савремених погледа на однос прераспоdjеле дохотка и економског раста, гдје се посебно издвајају радови Пикетија и Милановића, и проширује се анализа на аспекте привредног развоја кроз укључивање здравствене економије и њене везе са израженом економском неједнакости.

Уопште, социјалне детерминанте здравља представљају концепт који се односи на услове живота у којима су људи рођени, у којима живе и одрастају, а који утичу на њихово здравље. Ови услови зависе од дистрибуције новца, моћи и ресурса на националном, глобалном и локалном нивоу, а као кључне социјалне детерминанте издвајају се економска стабилност, која обухвата: могућност за запослење, висину дохотка и трошкова, ниво дуга и медицинске трошкове. Затим приступ образовању и квалитет образовања гдје спада: писменост, образовање у раном дјетињству, високо образовање и стручно оспособљавање. Ту су још и приступ и квалитет здравствене заштите и друштвени контекст и стамбено питање. Утицај изражене неједнакости у распоdjели прихода или богатства може бити вишеструко негативан када је у питању здравље људи.

Наведена структура другог поглавља докторске дисертације има за циљ да укаже: а) на битна подручја у области економске неједнакости, а који су повезани са привредним растом; б) на кључне трендове који су обиљежили развој различитих филозофија по питању прераспоdjеле дохотка; ц) на кључне импликације које растућа неједнакост може имати на привредни раст и развој; д) на осјетљивост и специфичности повезаним са управљањем економском неједнакошћу, односно развијања новог, холистичког и интегрисаног приступа управљању привредним развојем, базираном на концепту одрживог развоја.

Треће поглавље (стр. 71 – 108) носи наслов „Стилизоване чињенице о економској неједнакости и привредном развоју“ и у њему су посебно обрађене вриједности показатеља економске неједнакости и њихов однос са осталим економским индикаторима. Ово поглавље је искоришћено за тестирање три истраживачка питања постављена у дисертацији. Дио 3.1. назван „Глобална распоdjела дохотка“ у којем су представљени трендови на глобалном нивоу по питању учешћа различитих слојева становништва у укупном дохотку и богатству. Кретање Гини коефицијента, као најчешће коришћене мјере економске неједнакости, представљено је по кључним свјетским регионима гдје је истакнут значај потрошње као генератора привредног раста и проблематизовано повећање неједнакости у одређеним свјетским регионима.

Након тога је приказана унутрашња насупрот неједнакости међу државама кроз одјељак 3.2. Показало се да од 26 држава из узорка, чак 16 биљежи мање учешће 50% најсиромашнијих становника у укупном дохотку у 2021. години него у 1995. години, а ово је потврдио и однос T10/D50. Овдје се извлачи јасан закључак да је глобализација утицала на то да се неједнакост између земаља смањи, док се неједнакост унутар земаља повећавала, што је потврдило прво истраживачко питање и показало да се раст у последњих 5 деценија заснивао на богаћењу најбогатијих. У дијелу 3.2.1. детаљно је анализиран однос капиталне добити и зараде у Европи и Јапану и као правило се показало да раст зарада не прати зараду власника капитала, и да власници капитала имају значајно веће приносе, што је и очекивано. Разлог је то што они подносе већи ризик, али управо таква ситуација, која траје у дужем временском периоду, доводи до тога да се неједнакост повећава и потврђује ставове више научника приказаних кроз друго поглавље који говоре о неједнакости као инхерентној капитализму. Подаци су показали и да продуктивност радника није расла у Европи и Јапану, као ни њихове зараде, али приноси на капитал јесу. Стопе приноса на капитал у Европи и Јапану су врло сличне, што ће рећи да токови капитала и повраћај на капитал смањују неједнакости широм свијета, омогућавајући зараду власницима капитала и нове инвестиције. С друге стране, разлике у заради између радника и капиталиста повећавају унутрашњу неједнакост, у разматраним регионима. Све то је потврдило и друго истраживачко питање у дисертацији. На крају овог одјељка потврђено је и треће истраживачко питање и то кроз приказ трендова по питању синдикалне организованости и учешћа 40% становништва са средњим дохотоком у укупној расподјели дохотка. Корелационом анализом је утврђено да је коефицијент корелације између нивоа синдикалне организованости и учешћа 40% становништва средњег дохотка, 0,109. Овај коефицијент говори о томе да постоји врло слаба позитивна корелација између синдикалне организованости и удјела у дохотку 40% средњег слоја становништва, што ће рећи да би свако евентуално повећање једног условило повећање другог индикатора.

Кроз поднаслов 3.2.2. дат је осврт на кинески економски модел. Дио 3.3. је назван „Поређење Гини коефицијента и осталих индикатора“ гдје су индикатори економске неједнакости упоређивани са ХАЛЕ индикатором, удјелом јавне потрошње на образовање и БДП-ом по становнику у ПКМ.

Треће поглавље детаљно разматра и проблем сиромаштва и то кроз призму развијених и мање развијених земаља из узорка. Упорјеђивани су подаци свјетске банке о проценту сиромашних који живе испод различитих граница сиромаштва (2,15\$, 3,65\$, 6,85) по различитим свјетским регионима и у државама из узорка. Поднаслов „Економска политика и питање економске неједнакости“ сагледава питање економске неједнакости из угла државе и разматра основне приступе и мјере који се могу увести у циљу смањења неједнакости прихода и богатства. У овом поглављу је дат и упоредни приказ раста реалне зараде и повећања БДП-а у ПКМ гдје се издваја неколико земаља по значајним стопама раста које су надовезане на податке о учешћу најсиромашнијих 50% становника у укупном дохотку. Управо економије које су се по овим индикаторима

издвојиле као значајне су представљале базу за преглед и компаративну анализу најзначајнијих социјалних и пореских политика.

Четврто поглавље (стр. 109 – 164) обухвата оригинално ауторско истраживање спроведено кроз емпиријску анализу у оквиру које су тестиране постављене хипотезе у дисертацији. Кандидат је ово поглавље подијелио на шест подналова. Прва три подналова се односе на макроекономски оквир истраживања, методологију и методолошко утемељење. Поднаслов 4.4. се односи на тестирање хипотезе која се односи на однос економске неједнакости и привредног раста током времена на узорку од 26 земаља и која претпоставља да ће државе са равномјернијом распојелом дохотка имати стабилније стопе привредног раста. У овом дијелу су тестиране и двије помоћне хипотезе које ближе описују карактер тог односа и дејство шокова на привредни раст у земљама које имају више или мање изражену економску неједнакост мјерену Гини коефицијентом. Резултати економетријских модела су јасно показали да постављену хипотезу треба одбацити јер се показало да економије у којима је неједнакост већа нису имале значајан шок услед свјетске финансијске кризе, док економије у којима је неједнакост мања јесу. Стога, кандидат аргументовано закључује да су овакви налази у сагласности са економском теоријом и истиче значајност домаће тражње и јаке индустријске производње у земљама које чине узорак истраживања, као разлог за овакве резултате. ВЕЦ модели су показали и то да на цјелокупном узорку не постоји двосмјерна већ једносмјерна каузална веза у дугом року, што значи да се показало да БДП по становнику значајно утиче на Гини коефицијент, али не и обратно, и да је одговор Гини коефицијента такав да ће у дугом року доћи да смањења његове вриједности уколико се БДП по становнику повећа. У кратком року у односу двије варијабле постоји двосмјерна каузална веза, што значи и да Гини коефицијент има значајан утицај на БДП по становнику, гдје је функција импулсног одзива јасно показала да ће свако повећање Гини коефицијента условити негативан тренд у вриједностима БДП-а по становнику.

Тестирање хипотезе X_2 , $X_{2.1}$ и $X_{2.2}$ кандидат је спровео у одјелку 4.5. користећи АРДЛ моделе у циљу утврђивања карактера односа између интензивнијег привредног развоја и распојеле дохотка. Ове хипотезе су потврђене у истраживању. Наиме, резултати су показали да и у случају земаља гдје је неједнакост већа (изнад просјечне у узорку), али и у случају земаља гдје је неједнакост мања (испод просјечне у узорку), постоји негативан дугорочан утицај на Гини коефицијент, и да је тај однос статистички значајан, чиме је потврђена хипотеза $X_{2.1}$. Закључци до којих кандидат долази у овом дијелу су посебно интересантни из разлога што је утврдио да у економијама гдје постоји већа једнакост у распојели дохотка, забиљежен је и већи БДП по становнику у ПКМ у просјеку, и да индикатори економије здравља, као што је очекивано трајање живота, број година проведених у болести, ХДИ и стопа смртности дјете имају боље вриједности, што потврђује хипотезе X_2 и $X_{2.2}$.

Кандидат је у одјелу 4.6. тестирао хипотезе X_3 , $X_{3.1}$ и $X_{3.2}$, које говоре о односу индикатора тржишта рада и економске неједнакости у Црној Гори, тестирање је спроведено уз употребу економетријских VAR модела. Резултати показују да је утврђено да постоји статистички значајан однос и позитивна корелација међу индикаторима тржишта рада (стопе незапослености и дугорочне стопе незапослености) и економске неједнакости (Гини коефицијент). Самим тим, кандидат изводи закључак да овакви налази пружају и материјалне доказе да се проблеми неједнаке дистрибуције дохотка не могу смањити уколико се не побољша ситуација на тржишту рада. Као и да неповољна ситуација на тржишту рада указује на структурне проблеме једне привреде који се односе на неусклађеност образовног система са потребама тржишта рада, али и на правне недостатке државе, односно чињеницу да се права радника не поштују, што су значајни проблеми услед којих се знатно успорава развој друштва, а животни стандард погоршава.

Дисертација завршава извођењем закључних разматрања кроз пето поглавље на странама 165 – 173. Библиографија се налази на странама од 174. до 183, док прилози почињу од 184. и завршавају на 191.

ОЦЈЕНА РАДА И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Детаљно анализирана достигнућа научних истраживања, кандидата Немање Поповића, по свим релевантним аспектима, поткријељена већ исказаним констатацијама и оцјенама, определили су јединствен и усаглашен став Комисије да докторска дисертација **“Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка”** у потпуности испуњава све услове и стандарде који се захтијевају од дисертације у области економских наука. Ова докторска дисертација представља утемељен научно-истраживачки рад, са јасном, аргументованом теоријско-методолошком основом, али оригиналним и емпиријски релевантним истраживањем, на основу којег су изведени вриједни научни закључци, те се стога може оцијенити као веома квалитетно, научно утемељено, садржајно, свеобухватно и систематично истраживање, са јасно изведеним научним закључцима и препорукама. Ова општа оцјена се заснива на следећим аргументима:

1. Користећи обимну и разноврсну литературу, као и документациону основу, аутор је критички и аргументовано извршио теоријско и практично обједињавање сазнања из области расподеле друштвеног дохотка и привредног раста и све то примијенио на узорку од 26 земаља, уз посебан осврт на Црну Гору. Широка теоријска сазнања која кандидат Немања Поповић посједује и која су демонстрирана у тексту дисертације су на високом нивоу и из различитих области, као што су: јавна економија, политичка економија, економетрија, међународна економија, социјалне политике и бројне друге области. Иста своју практичну примјењивост нарочито имају у области јавне политике која се бави прерасподјелом дохотка.

2. Резултати истраживања, које кандидат Поповић презентира у дисертацији, указују на висок степен актуелности и значаја теме, како са становишта теоријског, тако и са становишта емпиријског аспекта истраживања. Аутор на више мјеста у својој дисертацији наводи да се Кузњецовом кривом не може описати однос између привредног раста и развоја и економске неједнакости, што значајно доприноси научној дебати, нарочито из разлога што су изведени закључци на основу више економетријских модела и уз употребу различитих временских серија које уписују привредни раст и развој. Као и то што стабилније стопе раста неће директно зависти од степене (не)једнакости, док је извјесно да ће свеобухватнији привредни развој бити у економијама које имају равномјернију расподелу дохотка.
3. Комисија сматра да је кандидат посебан научни допринос остварио креирајући економетријске моделе на узорку од 26 земаља по питању односа прерасподјеле друштвеног дохотка и привредног раста и развоја. Посебна вриједност је и чињеница да је анализа подразумијевала креирање више подузорака у којима је испитиван међусобни однос привредног раста и расподелу дохотка у зависности од степена економске неједнакости. Дио анализе који је подразумијевао моделирање уз помоћ Гини коефицијента и индикатора здравствене економије представља својеврстан искорак у предметној области нарочито ако се узме у обзир група земаља које чине ово истраживање. Посебну пажњу привлаче и динамички модели које је аутор формирао за испитивање међусобног односа индикатора тржишта рада и економске неједнакости на примјеру Црне Горе, а који пружају практичан допринос за креаторе економске политике у држави.
4. Предметна докторска дисертација представља изузетан истраживачки подухват, реализован кроз вишегодишње истраживање и константан рад на овој теми од стране кандидата и то од краја основних студија. Резултати из докторске дисертације мр Немање Поповића су оригинални а истраживање по први пут у први план ставља регион Балкана уз Источну Европу и дјелове Азије. Предметна област је недовољно истраживана у нашој литератури, стручним и академским круговима, поготово на начин како је проблемски и концепцијски постављена у овој дисертацији. Наиме, већина расправа на ову тему у домаћој литератури подразумијева само теоријски приступ, док се кандидат активно упушта у теоријску дебату кроз јаку емпиријску анализу која стоји као темељ овог истраживања. Резултати истраживања у овој дисертацији показали су све специфичности везане за истраживање проблематике економске неједнакости и усмјерили будуће истраживаче на који начин се аргументовано приступа проблему прерасподјеле дохотка а све у циљу бољег разумијевања одрживог привредног развоја.

5. Ова дисертација је јасно показала да су у Црној Гори разлог за повећање економске неједнакости структурни проблеми на тржишту рада и да се само кроз решење проблема високе незапослености може повећати животни стандард и опште благостање. Такође, јасно се издвајају проблеми неадекватног спровођења политика које би требало да имају задатак да дугорочно дјелују на смањење економске неједнакости а које уређују области образовања и здравства. Кандидат врло прецизно саопштава и разлоге за повећање неједнакости унутар земаља и систематично их повезује са разликама у зарадама од капитала и дохотка уз презентирање података о продуктивности и привредном развоју.
6. Кандидат Поповић конципирао је дисертацију на начин да се она састоји из тематских, логичких цјелина у оквиру којих су интегрално и систематично обрађени сви важни аспекти међусобне условљености привредног раста и расподеле друштвеног дохотка. У прилог наведеној констатацији, Комисија истиче да је кандидат предметну тему обрадио на завидном научном нивоу примјереном радовима ове врсте, користећи релевантну општеприхваћену научну методологију, обимну и садржајну литературу и друге емпиријске изворе. Такође, презентирана структура докторске дисертације је у складу са пријавом и на њој заснованој оцјени о подобности наведене теме и кандидата. Будући да је иста наведена и елаборирана у овом извјештају, оцјена је да је логично укомпонована, те да је у разради појединих дјелова тезе кандидат испоштовао претходно постављене услове који се тичу предмета истраживања, циља, обухвата рада, те постављених хипотеза. Тежећи да оствари овако амбициозан циљ, аутор је успио да одржи кохерентност појединих дјелова овог рада и да његове резултате стави у функцију остваривања дефинисаног циља и задатка предметне дисертације. Реализовани концепт истраживања, циљеви, хипотезе, као и сама структура садржаја тезе су прецизни, релевантни и аргументовано образложени.
7. Предметна дисертација написана је јасним и научно прихватљивим стилом и језиком, а наводи и закључци су прецизни и недвосмислени што је, такође, у функцији већ исказане оцјене достигнутог нивоа квалитета истраживања. Тиме је аутор показао да јасно влада феноменима којима се бавио, па их је на сасвим прецизан, јасан и разумљив начин презентирао и, (што треба посебно истаћи као допринос ове дисертације) дао властите предлоге за унапређење и смањење растуће неједнакости унутар земаља.

Писање дисертације засновано је на обимној и добро одабраној савременој литератури, према којој је изражен потребан критички однос. Комисија констатује да је цјелокупна научно-истраживачка методологија коректно коришћена и примјењивана. Документациона грађа која је за овај рад селектована и научно обрађена (што је био веома захтјеван задатак с обзиром на карактер и значај теме) је ауторитативна и респектабилна, и представља изузетно добар однос научних радова и књига из

предметне области. Због свог изузетног значаја, резултати ове дисертације треба да буду публиковани и тако доступни за даља теоријска истраживања и практичну примјену. Квалитет и вриједност дисертације и спроведног истраживања се огледа и у томе што је кандидат већ објавио дио истраживања у реномираном часопису индексираном у *Web of science*.

8. Кандидат је систематично анализирао дефинисану тему овог рада и аргументовано изводио закључке. Држећи се постављених хипотеза и циља, он је приступио критичком преиспитивању расположиве литературе из предметне области и имао је научне смјелости да у појединим дјеловима понуди сопствена рјешења и препоруке, што чини посебан квалитет овог рада. У том смислу је став Комисије да ова дисертација чини значајан допринос који се огледа у теоријској систематизацији и фундираности; критичкој анализи, заокруживању и проширивању достигнутих научних сазнања у области економске неједнакости и њеног односа са привредним растом и развојем, уз изузетно вриједан осврт на тржиште рада у Црној Гори који представља основу за решење проблема економске неједнакости.
9. Ова дисертација је показала да анализа привредног раста, а нарочито развоја, не може бити одвојена од анализе прерасподјеле дохотка у привреди и да у случају Црне Горе проблеми растуће неједнакости леже у несавршеностима који су уско повезани са тржиштем рада. Истичу се и препоруке по питању побољшања ситуације у области економске неједнакости које се односе на проширивање доступности програма преквалификације и доквалификације, субвенционисању СДИ само у случају када се нуде плате изнад просјечних или на нивоу просјечних, обавезно побољшање институционалне заштите радника због слабије преговарачке позиције на тржишту рада и смањивање сиве економије. Уз то, кључне дугорочне мјере за смањење економске неједнакости истичу се континуирано унапређење и повећање доступности квалитетног образовања у држави, уз побољшање здравствених услуга и њихове доступности. Увођење другачијих, директнијих мјера, као што су социјалне пензије, порез на наслијеђену имовину, веће опорезивање дохотка од капитала, прогресивно опорезивање дохотка и друге мјере, зависи од специфичности државе о којој је ријеч, али истовремено и од политика које се спроводе у осталим државама. Стога, питању економске неједнакости се мора приступити не само системски и постепено, већ и на наднационалном нивоу.
10. У дисертацији су коришћене све релевантне методе у области економских наука, које су раније детаљно наведене у овом извјештају. Дисертација представља теоријски и практични допринос истраживаном проблему и отвара нова питања за даља истраживања. Резултати (ауторског) оригиналног емпиријског истраживања су показали јасан пут за управљање одрживим развојем у његовом суштинском значењу и разумијевању проблема и повезаности економског раста и расподеле друштвеног дохотка.

Узимајући у обзир све до сада наведене констатације и оцјене и полазећи од детаљне, али и цјеловите анализе понуђеног текста ове дисертације, Комисија је јединствено сагласна у њеној високој позитивној оцјени, те са посебним задовољством предлаже Вијећу Економског факултета Универзитета Црне Горе у Подгорици да прихвати докторску дисертацију **“Међусобна условљеност привредног раста и расподеле друштвеног дохотка”** кандидата мр Немање Поповић, и предложи Сенату Универзитета Црне Горе именовање Комисије за њену одбрану и закаже јавну одбрану, након спроведене процедуре на органима Универзитета.

Подгорица, 26. децембар 2024. година

КОМИСИЈА:

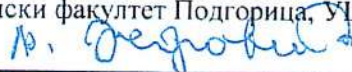
1. Проф. др Миливоје Радовић, ментор
Економски факултет Подгорица, УЦГ

2. Проф. др Саша Ранђеловић
Економски факултет, Универзитет у
Београду

3. Проф. др Љубинко Дедовић
Економски факултет Подгорица, УЦГ

Univerzitet Crne Gore
Centralna univerzitetska biblioteka
adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone _00382 20 414 245
fax_ 00382 20 414 259
mail_ cub@ucg.me
web_ www.ucg.ac.me
Central University Library
University of Montenegro

Broj / Ref 01/G-UG-311
Datum / Date 20.09.2025.

UNIVERZITET CRNE GORE

EKONOMSKI FAKULTET

DOKTORSKE STUDIJE

N/r Gospodinu Željku Vujoševiću

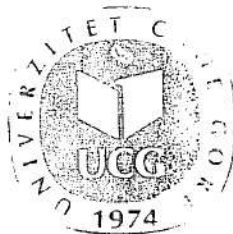
Poštovani gospodine Vujoševiću,

U prilogu akta dostavljamo Vam doktorsku disertaciju doktoranda mr Nemanje Popovića pod naslovom: „**Međusobna uslovljenost privrednog rasta i raspodjele društvenog dohotka**“, kao i Izvještaj o ocjeni doktorske disertacije, koji su u skladu sa članom 42 stav 3 Pravila doktorskih studija dostavljeni Centralnoj univerzitetskoj biblioteci 26. 12. 2024. godine, na uvid i ocjenu javnosti.

Na navedeni rad nije bilo primjedbi javnosti u predviđenom roku od 15 dana.

Molimo Vas da nam nakon odbrane, a u skladu sa Pravilima doktorskih studija, dostavite konačnu verziju doktorske disertacije.

S poštovanjem,

DIREKTOR

Mr Bosiljka Cicmil

Pripremila:

Milica Barac
Administrativna asistentkinja
Tel: 020 271 427
e-mail: cub@ucg.ac.me

BIOGRAFIJA

Prezime i ime: **prof. dr Milivoje Radović**

Rođen je 05.05.1972. godine u Bijelom Polju. Osnovnu školu je završio u rodnom gradu, a srednju školu i fakultet u Podgorici. Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici 1995. godine. Magistarsku tezu »Tržište rada u makroekonomskoj teoriji i politici« odbranio je u decembru 1998. godine na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. Novembra 2004. godine na Ekonomskom fakultetu u Podgorici odbranio je doktorsku disertaciju pod nazivom »Tržište rada i neformalna zaposlenost u makroekonomskoj teoriji i politici«.

Podaci o radnim mjestima i izborima u zvanje

Od 1995. do 1999. godine radio je kao saradnik na Ekonomskom fakultetu u Podgorici; U zvanje asistenta na predmetu Privredni sistem i ekonomska politika izabran je 1999. godine.

Izabran je u zvanje docenta na Ekonomskom fakultetu u Podgorici 04.07.2005. (Bilten UCG broj 194 od 8.07.2005.godine) na predmetima: Privredni sistem, Ekonomika javnog sektora, Ekonomija rada i socijalna politika i Tržište rada.

U zvanje vanrednog profesora izabran je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici 30.09.2010. godine (Bilten UCG broj 261 od 1.11.2010. godine) na predmetima: Ekonomija, Ekonomija javnog sektora i Tržište rada.

U zvanje redovnog profesora izabran je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici 4.02.2016. godine (Bilten UCG broj 363 od 4.02.2016.) na predmetima: Ekonomija, Ekonomija javnog sektora i Tržište rada.

Početkom 2000. godine do septembra 2002. godine radio je u ETF (European training foundation) kancelariji-Nacionalna opservatorija Crne Gore (pola radnog vremena) kao projekt menager.

U periodu februar – novembar 2003. godine obavljao je funkciju lidera grupe za tržište rada i zaposlenost u PRSP (Projekat strategije smanjenja siromaštva) tima Vlade Republike Crne Gore. U periodu januar-jun 2005. godine bio je lider grupe za regionalni razvoj i tržište rada PRSP tima .

Koordinator Studija menadžmenta u Bijelom Polju bio je u periodu jun 2005 - decembar 2009. godine. Od novembra 2006. godine do decembra 2009. bio je Rukovodilac Studija menadžmenta u Podgorici i Bijelom Polju, a u periodu septembar 2008 - decembar 2009. godine bio je Rukovodilac Postdiplomskih studija menadžmenta.

Člana Savjeta Centralne banke Crne Gore u periodu 2010-2018. godine.

Septembra 2012. Imenovan za Rukovodioca Studija menadžmenta Ekonomskog fakulteta u Podgorici.

Dekan Ekonomskog fakulteta u periodu maj 2013 - novembar 2014. godine.

Gopstujući profesor na inostranim univerzitetima

-Predavac po pozivu na Univesite Nice Sophia Antiplos, Nica Francuska;

-Univerzitet u Istocnom Sarjevu, Ekonomski Fakultet, Poslediplomske studije, usmjerenje Makroekonomija, reforme i biznis, izabran 04.07.2014;

Specijalizacije u inostranstvu

- Bugarska- Sofija, kurs FNEGE foundation (decembar 2002. godine);
- U periodu januar-april 2004. godine obavio specijalizaciju na KAC Schooolu u Pittsburghu-SAD;
- Septembar 2008. godine, CEEMAN, Instambul.
- Septembar 2011. godine, ASECU, Youth. Rostov.

Članstva u profesionalnim udruženjima

- Člana Savjeta Centralne banke Crne Gore(2010-2018);
- Član Socijalnog savjeta Crne Gore u periodu (2007-2010);
- Član Nacionalnog savjeta evropskih integracija u periodu (2008-2010);
- Predsjednik Komisije za bankarstvo i finansije Unije poslodavaca Crne Gore (2006-2010) ;
- Član Savjeta za razvoj Opštine Bijelo Polje (2007-2010);
- Predsjednik Taekwondo saveza Crne Gore (2010-2013);
- Član eparhijskog Savjeta Mitropolije crnogorsko primorske;
- Član Udruženja ekonomista Crne Gore;
- Član školskog odbora Ekonomske škole Mirko Vešović;
- Predsjednik odbora za reviziju D.O.O. SPORT VISION;
- Član ekonomskog savjeta Opštine Bijelo Polje;
- Član Savjetodavnog odbora Centralne banke Crne Gore;

Nagrade

- Dobitnik Nagrade 3. januar-SO Bijelo Polje, 3. januar 2007. godine;
- Dobitnik Plakete SO Bijelo Polje, maj 2005. godine;
- Dobitnik zlatne plakete EUSA- (Evropskog univerzitetskog sportskog saveza), jun 2007. godine;
- Dobitnik zlatne plakete Univerzitetskog sportskog saveza Crne Gore, jun 2007. godine.

Oženjen suprugom Lidijom rođenom Bukilic. **Otac: Jane, Nine i Mine .**

1. Udžbenik

1. B. Dimirijevic, N.Fabris, **M. Radović**, Lj. Vladušić, M. Jandrić, *“Ekonomska politika-Regionalni aspekti”*, Ekonomski fakultet u Beogradu, 2016, str. 596.

2. Monografije

1. **Radović, M.**, Konatar, M., Đurašković, J., Popović, N. (2022). Covid-19 Pandemic and Montenegrin Economy: impacts, policy responses and Implications. In International Monograph “ECONOMIC AND FINANCIAL IMPLICATIONS OF COVID-19 CRISES”, Eds. Redžepagić, Duarte, Siničáková and Bodroža, published by Balkan Institute of Science and Innovation, Université Côte d’Azur, Nice, France. ISBN 978-2-493478-00-9.
2. **M. Radović**, R. Bakrač, D. Đurić *“Studija slučaja o radu na crno”* CRID, Fridrih Ebert foundation, Podgorica, 2004. godine, str. 69.
3. M. Koman, M. Lakicevic, J. Prasnikar, **M. Radovic** (2010) How Were Firms Lost During the Privatization Process in Montenegro. In: Prašnikar J, (ED). The role of Intangible Assest in Exiting the Crisis, pp. 63-79, ISBN 978-961-6541-32-9. Izdavač: Časnik Finance d.o.o, Ljubljana .
4. **M. Radović**, R. Bakrač, D. Đurić *”Neformalna ekonomija i nezaštićeni rad u Crnoj Gori”* , SSSCG i CRID, Podgorica, 2003. godine, str. 71.
5. P. Goranovic, **M. Radovic**, A. Coric *“Funkcionisanje penzionog sistema Crne Gore i zemalja u regionu”*, Ekonomski Fakultet, Podgorica 2013, str 125.

3. Radovi objavljeni u časopisima

1. **Radovic**, M. Jovovic, J. Bajec “*Macroeconomic aspects of privatisation in Montenegro*” South East Europe Review for Labor and Social Affairs, (SEER), Vol. 12, No. 1., (2009.), ISSN 1435-2869, pp. 57-76.
2. **Radović** and D. Djuric “*Possibilities for creating new employment in Montenegro*” , South East Europe Review for Labor and Social Affairs, Europe trade union institute, Duseeldorf, No.4., ISSN 1435-2869, Vol.6, pp. 101-113., February 2004.
3. Djuric and **M. Radovic** “*Case studies of illegal work*” , South East Europe Review for Labor and Social Affairs, Europe trade union institute, Duseeldorf, No.4., ISSN 1435-2869, Vol.7, pp. 45-68. November 2004.
4. G. Đurović, **M. Radović** and P. Bošković “*The Montenegrin Labor Market and the New Employment Law*”, South East Europe Review for Labor and Social Affairs, Europe trade union institute, Duseeldorf, No.4., ISSN 1435-2869, Vol.6, pp. 59-73. July 2003.
5. G. Đurović, **M. Radović** and P. Bošković “*Unemployment and Labour market in Montenegro*”, FACTA UNIVERSITATIS NIS, N°10, YU ISSN 0354-4699, Vol. 1. pp.75-83. december 2002.
6. G. Đurović, **M. Radović** and P. Bošković “*Tržište rada i politika zapošljavanja-prilog Strategiji razvoja i redukcija siromaštva u Crnoj Gori*”, Postdiplomske studije, Ekonomski fakultet, Univerzitet Crne Gore, čas. Preduzetnička Ekonomija, Vol.3., ISSN 1451-6659, str. 108-125, Podgorica, decembar 2003. godine.
7. **M. Radović**, M. Jovović “*Aktuelni problemi reforme radnog zakonodavstva u Crnoj Gori*” , Postdiplomske studije, Ekonomski fakultet, Univerzitet Crne Gore, čas. Preduzetnička Ekonomija, Vol.7. ISSN 1451-6659, str. 73-91, Podgorica, Decembar 2004. godine.
8. G. Đurović, **M. Radović** i P. Bošković “*Harmonizacija ekonomskih sistema Srbije Crne Gore sa EU: Politika zapošljavanja*” , Poslediplomske studije Ekonomski fakultet, Univerzitet Crne Gore, Preduzetnička Ekonomija, Vol.1. ISBN 86-80133-33-7, str. 308-319, Podgorica, decembar 2002. godine.
9. G. Đurović, **M. Radović** and P. Bošković « *Problem nezaposlenosti u Crnoj Gori*”, čas. Regionani razvoj i demografski tokovi, Ekonomski fakultet u Nišu ISBN 86-80121-86-X, Vol. 2. str. 195-205, Niš, jun 2003. godine.
10. **M. Radović** and D. Djuric “*The labour market and the Development and Poverty Reduction Strategy in Montenegro*”, South East Europe Review for Labor and Social Affairs, (SEER), Vol. 8, No.2., (2005.), ISSN 1435-2869, pp. 51-60.
11. **M. Radović**, D. Vojinovic Jacimovic and M.Jovovic “*Reaching balanced regional development in Montenegro: problems and solutions*”, South East Europe Review for Labor and Social Affairs, (SEER), Vol. 9, No.4., (2006.), ISSN 1435-2869, pp. 97-107.
12. **M. Radovic**, D. Jaćimović, »*Uloga malih i srednjih preduzeca u izvoznoj ekspanziji CG*«, Preduzetnička ekonomija, Volumen 13, (2006), Podgorica. ISSN 1451-6659, p.43-54.
13. D. Jacimovic i **M. Radović**, »*Makro ambijent i regionalni razvoj u kontekstu strategije razvoja i smanjenja siromaštva*«, Preduzetnička ekonomija, Volumen 10, (2005), Podgorica, ISSN 1451-6659, p.103-117.
14. D. Jacimovic and **M. Radovic**, »*Regional Development Management-Montenegro Case*«, Management, No 4, (2006), ISSN 1820-0222, p. 15-22.
15. D. Jaćimović i **M. Radovic**, »*Šta donosi CEFTA 2006? CEFTA i njeni dometi*«, Poslovna politika, Zemun, (2007), april YU ISSN 0350-2236, p.28-33.
16. Gordana Djurovic and **Milivoje Radovic**, ”Lobbying for a faster integration track for the western Balkans region”, South East Europe Review for Labor and Social Affairs, (SEER), Vol. 12, No. 3., (2010.), ISSN 1435-2869.
17. **Milivoje Radović**, Jovan Đurašković, Radoje Žugić: «Uticaj privatizacije na položaj zaposlenih u privatizovanim preduzećima u Crnoj Gori» Tržište rada, Broj 7. str. 7-18, februar 2011, Podgorica.
18. **Milivoje Radovic**, Serge Shuster, & Milos Vulanovic (2012), Conceptual modeling of Current and Capital Accounts in Central and Eastern European countries, International Research Journal of Applied Finance, Vol – III Issue – 4 April, 491 – 502., ISSN 2229 – 6891.,
19. A. Lojpur, **M. Radovic**, **S. Pekovic** (2012), Patološka moć savremenih korporacija kao produkt ideologije neoliberalnog kapitalizma , Ekonomske ideje i praksa, broj 4. str.21-35.

20. B.Melovic, **M. Radovic** (2013), Zaštita potrošača u eri modernog poslovanja-Inostrana iskustva i primjer Crne Gore , Ekonomske ideje i praksa, broj 11. Beograd, str.71-84.
21. **M. Radović**, M. Bozovic, J. Djuraskovic (2015), Beyond The Formal Economy: Evaluating the Level of Informal Employment in Montenegro , *Journal of Global Policy and Governance*, ISSN 2194-7759 , *Journal of Global Policy and Governance*, , Vol. 4, No 1, 121-140. ISSN 2194-7759 .
22. G. Djurovic and **M. Radović** (2010), Lobbying for faster integration track of western Balkan region, *South East Europe Review for Labor and Social Affairs*, Vol. 14, Issue 2, 217-226. ISSN 1435-2869,
23. **Milivoje Radovic**, Radoje Zugic, and Nikola Milovic (2013), Economic institutions and competitiveness of economy with emphasis on Montenegro, *Montenegrin Journal of Economics*, Vol. 9, Number 1, 63-74. ISSN 1800-5845.
24. J. Djuraskovic, **M. Radovic**, Z. Bozovic (2015), Circularity of Economic Theories, *Informatologia*, ISSN 1330-067, Vol. 49. No. 3 - 4 , 129 – 258, ISSN 1330-067.
25. **V. Marić, A. Filipović, M. Radović** (2017), XBRL IMPLEMENTATION IN BANKING SECTOR IN MONTENEGRO, *Journal of Central Banking Theory and Practice*, Volume 6, Number 2, 5-23. ISSN 1800-9581.
26. **M. Jovović, M. Radović, J. Đurašković** (2017), PAPER - THE MISMATCH BETWEEN THE LABOUR MARKET AND THE EDUCATION SYSTEM IN MONTENEGRO *Informatologia*, Vol.. No. 1 - 2 , 22 – 37, ISSN 1330-067.
27. M. Novović Burić, V. Kašćelan, **M. Radovic**, A. Lalević Filipović (2018), Mechanisms of Protection from Interest Rate Risk with Reference to the Life Insurance Market in Montenegro, *Journal of Central Banking Theory and Practice*, Volume 7, Issue 1, Pages 17–42, ISSN (Online) 2336-9205.
28. J. Đurašković, **M. Radović**, M. Radonjic (2018), THE CONTROVERSIES MODERN MACROECONOMIC THEORY IN GLOBAL ECONOMIC CRISIS, *Journal of Central Banking Theory and Practice*, Volume 7, Issue 2, Pages 49–72, ISSN (Online) 2336-9205.
29. **Milivoje Radovic**, Milena Radonjic and Jovan Djuraskovic (2018), Central Bank Independence – The Case of the Central Bank of Montenegro, *Journal of Central Banking Theory and Practice*, Volume 7, Issue 3, Pages 25–40, ISSN (Online) 2336-9205.
30. J. Djuraskovic, M. Radonjic, **M. Radovic**, A. Djurovic, M. Jovovic (2019), The Key Macroeconomic Determinants of GDP Growth: the Case of the Dollarized Economy in Montenegro, *TRANSFORMATIONS IN BUSINESS & ECONOMICS*, Volume 18, №3(48), Pages 54–66, ISSN (Online) 2336-9205, ISSN 1648-4460.
31. M. Radonjić, J. Đurašković, **M. Radović**, J. Cerovic Smolovic (2020), Public Debt Dynamics in the Western Balkans: Do Social Expenditures and Economic Growth Matter? *Revija za socijalnu politiku*, godina 27, br.1, pages 55-82, ISSN (Online) 1330-2965, EISSN 1845-6014.
32. Konatar, M., Đurašković, J., Smolović, J. C., & **Radović, M.** (2022). Does Public Debt Affect Economic Growth? Panel Evidence from Central and Eastern Europe. *Politická ekonomie*, 2022(5), 574-596.
33. Đurašković, J., Konatar, M., & **Radović, M.** (2021). Renewable energy in the Western Balkans: Policies, developments and perspectives. *Energy Reports*, 7, 481-490.
34. Konatar, M., Kaštelan, S., Kaštelan, U., Đurašković, J., & **Radović, M.** (2021). What Drives Healthcare Expenditure Growth? Evidence from Central and Eastern European Economies. *Ekonomicky Casopis*, 69(7), 750-765.

4. Radovi objavljeni u zbornicima

1. **M. Radović**, “Nova balkanizacija”, Zbornik radova, Globalizacija, Ekonomski fakultet, str. 55-57., Podgorica, novembar 2000. godine.
2. **M. Radović**, “Ekonomija kroz hrišćanski pogled na svijet”, Zbornik radova, PMB Ekonomski fakultet, str. 121-128., Podgorica, novembar 2000. godine.
3. **M. Radović**, J. Djurašković, “ Uticaj privatizacije na razvoj i funkcionisanje sektora malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori”, EKONOMSKA POLITIKA SRBIJE U 2010. g.-Ka novom modelu makroekonomske stabilnosti, Ekonomski fakultet u Beogradu , str. 353-73., Beograd, novembar 2009. godine.
4. **Žarko Božović, Milivoje Radović, Jovan Đurašković**: «Ljudski resursi i mobing na radnom mjestu-istraživanje u ekonomskoj strukturi i razvoju Crne Gore», SEEMORG, Zlatibor 2010. godine.
5. **M. Radović**, „ Karadag,in *Ekonomik Profili*“, Turkiye-karadag ekonomik iliskilerinin gelistirilmesi, Mayis 2014. Podgorica.

6. G. Đurović, **M. Radović** i J. Đurašković (2011), Makroekonomske performanse crnogorske privrede u periodu 2001.-2010. godine, Ekonomski razvoj kroz prizmu preduzetništva, Ekonomski fakultet u Podgorici, 33-45. ISBN 978-86-80133-56-0.
7. **M. Radović**, S. Rogić, B. Cerović (2017), *Uticaj demografskih trendova i zaposlenosti na finansijsku održivost penzionog sistema Crne Gore*, . Jahorinski poslovni forum 23-24.02. 2017. Godine. (rad prihvaćen za objavljivanje u zborniku radova.
8. M. Konatar, M. Radovic, Z. Peković, (2021), *Javni dug i ekonomske performanse u zemljama Zapadnog Balkana*, Značaj mini Šengena za evropske integracije, K. Mitrovic 12-14.11.2021.
9. M. Radovic, N. Popović, J. Djurasković, M. Konatar (2022), Analysis of key indicators of the Montenegrin economy during the Covid-19 crisis, Beograd.

5. Radovi na kongresima, simpozijumima i seminarima

1. **M. Radović** »*The effects of social contribution on reduction of poverty in Montenegro*«, PRSP Conference, The Faculty of Economy, Podgorica, september 2002, pp. 11.
2. **M. Radović** "Neki ekonomski aspekti transformacije i buduće reforme državne RTCG u javni servis", Transformacija državne televizije RCG u javni servis, Hotel Crna Gora, Podgorica, jun 2002. godine, str. 3
3. **M. Radović**, **M. Lakicević** "The gray economy in Montenegro", Second International Conference of the Faculty of Economics in Sarajevo, October, 2003, pp. 13.
4. A.Lojpur, **M. Radović** "Siva ekonomija u svijetu i kod nas – teorijski pristup ", uvodno izlaganje, ILO i Unija poslodavaca Crne Gore, Podgorica, maj, 2003. godine, str. 12.
5. **M. Radović** »*Development and Poverty Reduction in Montenegro-Labour Market*«, Conference on Labor Markets, Growth and Poverty Reduction Strategies - Western Balkan Region, Thessaloniki, Greece, pp.10., may 2005.M; <http://go.worldbank.org/CDDRGABH50>
6. **M. Radović**, J. Đurašković, D. Šehović "The position of employees in privatized companies in Montenegro", 6th INTERNATIONAL CONFERENCE OF ASECU, Faculty of Economics, University of Montenegro in cooperation with ASECU, Podgorica, may 2010. (zbornik u stampi-rad prihvacen).
7. **M. Radović** "Regionalne disproporcije u Crnoj Gor« str. 217-230. Crnogorska Akademija nauka i u mjetnosti, Podgorica decembar 2006. godine
8. **M. Radović**, »*Ekonomski sistem u nacrtu Ustava Crne Gore*« str. 91-93, Podgorica 2007. godine.
9. **M. Radovic**, University of Montenegro, Serge Shuster, Graduate Center City University of New York, Milos Vulcanovic, Western New England: College" *Conceptual modeling on the example of Current and Capital Accounts in Central and Eastern European countries*", NY 2011 EEA meetings, 2011.
10. **M. Radovic**: "Nekonomski uzroci i ekonomske posledice svjetske ekonomske krize", Ekonomski fakultet iu Podgorici, jul 2010. godine.
11. **Milivoje Radovic**, University of Montenegro, Serge Shuster, Graduate Center City University of New York, Milos Vulcanovic, Western New England College: " *Modeling of Current Accounts in South East Europe* ", ICIB 2011 (2nd International Conference – Thessaloniki – Greece).
12. Jovan Djuraskovic, **Milivoje Radovic**, Milos Vulcanovic: " *Growth and Public Debt in Montenegro* ", NY 2011 EEA meetings, 2013.
13. . Melovic, **M. Radović**, R. Babic (2014), Corporate social responsibility and buasiness ethics trough the prism of global operating-expirience in Montenegro (2014), EBM 2014, International scientific Conference, Novembar, 27. 2014, Faculty of Economics University of Kragujevac, 135-147. ISBN: 978-86-6091-049-5..
14. Popović, S., **Radović, M.**, and Mugoša, A. (2015), Resource Productivity in Montenegro - Scenarios for the Future. Zbornik radova sa IV naučno-stručne konferencije sa međunarodnim učešćem Jahorinski poslovni dani 2015: turizam u funkciji ekonomskog razvoja. Jahorina, BiH, 25-27.02. 2015. godine.
15. A. Lojpur, **M. Radovic**, A. Lalevic-Filipovic (2014), "EUROPE 2020" Strategy As A Global Imperative For SEE Countries ICEIRD 2014, The 7th International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional Development 5-6 June 2014, Nicosia, Cyprus, 210-219. ISBN 978-9963-7355-4-9, .
16. Z. Bozović, **M. Radović**, Jovan Đurašković (2010) Ljudski resursi i mobing na radnom mjestu-istraživanje u ekonomskoj strukturi i razvoju Crne Gore, SEEMORG, XII međunarodni simpozijum Fakulteta organizacionih nauka, Zlatibor, 09-12, jun 2010. godine. ISBN 978-86-768-216-6.
17. **M. Radovic**, S. Shuster, M. Vulcanovic (2011), Conceptual modeling on the example of Current and

Capital Accounts in Central and Eastern European countries, NY 2011 EEA meetings, Eastern Economic Association, Programme, NYC, February, 25-27, 2011

18. M. Radović (2012), The Impact of Public Debt on Stability of Economy System in Montenegro, The International Science Conference, University of Montenegro, Faculty of Maritime, Book of Abstracts. 32. October 5-6, 2012. ISBN 978-86-7664-104-08.

19. J. Djuraskovic, M. Radović, M. Vulcanovic (2013), Growth and Public Debt in Montenegro, NY 2013 EEA meetings, Eastern Economic Association, Programme, NYC, May, 8-11, 2011.

20. M. Lakićević, M. Radović, M. Vulcanovic (2012), Impact of Remittances on GDP Growth in Montenegro, EBES 2012 Conference – Istanbul, May 24-26, 2012. 1746-1757. ISBN: 978-605-61069-5-8.

21. M. Lakićević, M. Radović, M. Vulcanovic (2012), SPACs of Third Generation, EBES 2012 Conference – Istanbul, 150. May 24-26, 2012. 1758-1781. ISBN: 978-605-61069-5-8.

22. A. Filipović, J. Djurašković, M. Radović (2017), Disparitet obrazovnog sistema i tržišta rada u Crnoj Gori – osvrt na grupu zanimanja ekonomista i menadžera, Banja Luka 7-8. Februar, 2017.

23. M. Radović, S. Rogić, M. Tanasijević (2018), Rješavanje problema nezaposlenosti i postizanje makroekonomske stabilnosti u Crnoj Gori, Jahorinski poslovni forum 23-24.03. 2018. Godine.

6. Projekti

-G. Đurović, **M. Radović**, P. Bošković "Analiza implementacije reformskih zakona u Crnoj Gori -Zakon o zapošljavanju Republike Crne Gore", Akcija, Podgorica, septembar 2002. godine.

-**M. Radović** "Strategija razvoja i redukcija siromaštva Crne Gore » (Kreiranje nove zaposlenosti), Vlada Republike Crne Gore, Svjetska Banka i Međunarodni monetarni fond, Podgorica, novembar 2003. godine.

-**M. Radović**, R. Bakrač, D. Đurić "Komparativna analiza regionalnih disproporcija u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Sjeverni region", USAID-ORT/MAP, NVO Natura, Kolašin, decembra 2004. godine.

-**M. Radović** "Social vulnerability assessment of the domiciled population, refugees and internally displaced persons in the Republic of Montenegro", (Employment in the sectors of "Gray economy"), Yugoslav Read Cross, red Cross of Montenegro, Podgorica, June 2000.

-**M. Radović** National Observatory Country Report-Montenegro 2001, (Demography and Labour Market background), National Observatory of Montenegro-ETF, Torino, February 2002.

-Lj. Nikolić, **M. Radović**, D. Đurić "Inicijativa za donošenje Zakona o Ekonomsko socijalnom savjetu Crne Gore", CRID, USAID-ORT/MAP, Podgorica, May 2003. godine

-**M. Radović** "Nivo razvoja i kvalitet funkcionisanja saobraćajnog sistema u privredi Crne Gore" (Saobraćaj kao podsistem društveno-ekonomskog sistema), Ekonomski fakultet, Podgorica, novembar 2004. godine

- «Informaciona osnova o malim i srednjim preduzećima u Crnoj Gori», Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća Republike Crne Gore, Podgorica, decembar 2005. godine (Rukovodilac projekata).

-«Nacionalna strategija održivog razvoja-Crne Gore », Vlada Republike Crne Gore, UNDP, Vlada Republike Crne Gore, Podgorica, novembar, 2005. godine (Odgovorni istraživač).

- »Prostornog plana Republike (PPR)«, Sektorske studije – »Ocjena stanja i pravci privrednog razvoja Crne Gore«, Vlada Republike Crne Gore, Ministarstvo zaštite životne sredine i uređenja prostora Podgorica, avgust, 2005. godine (Odgovorni istraživač).

-„Strategija regionalnog razvoja Crne Gore” Vlada Republike Crne Gore, Sekretarijat za razvoj, Podgorica, May 2005. godine (Rukovodilac projekata).

-»Ažuriranje procjene vrijednosti osnovnih sredstava EPCG«, EPCG, Nikšić, Jul, 2008. godine (Odgovorni istraživač).

-«Ekonomski i socijalni efekti privatizacije u Crnoj Gori«, Ekonomski fakultet i SSCG, Podgorica, 2006. godine (Rukovodilac projekata).

-«Pristup privatizaciji –PUTEVI d.o.o Podgorica”, Podgorica, Jun, 2009. godine (Rukovodilac projekata) .

-«Analza efekata dosadašnje privatizacije u Crnoj Gori», Vlada Crne Gore, Podgorica, decembar, 2009. godine (Odgovorni istraživač).

-«Mobing u Crnoj Gori» Socijalni savjet Crne Gore, Podgorica, mart, 2010. godine (Rukovodilac projekata).

- *Neformalna zaposlenost u Crnoj Gori-procjene obima i efekata*, Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Rukovodilac projekta, 2013.
- *Starteški plan razvoja opštine Bijelo Polje*, Skupština opštine Bijelo Polje, Vodeći obradivač.
- *Uticaj investicija u materijalni i nematerijalni kapital, restrukturisanja preduzeća i genetskog materijala na poslovanje i regionalnu saradnju preduzeća u Crnoj Gori*, Univerzitet Crne Gore – Ekonomski fakultet I Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta. Član tima.
- *Centar za ekotoksikološka ispitivanja Grne Gore- program restrukturiranja i optimizacije poslovanja*, BAS program. Rukovodilac projekta.
- *I zvještaj o realizaciji obaveza iz ugovorao privatizaciji privrednog društva,,Nikšićki Mlin“* AD Nikšić, Savjet za privatizaciju Crne Gore. Rukovodilac projekta.
- *Starteški plan razvoja opštine Bijelo Polje 2017-2020*, Skupština opštine Bijelo Polje, Vodeći obradivač
- *Procjena ekonomskog uticaja valorizacije lokaliteta Buljarica na izabrane makroekonomske performanse crnogorske privrede*. Vodeći obradivač, maj 2016.godine
- **M. Radović**, J. Djurašković “*Neuskладjenost tržišta rada i obrazovnog sistema u Crnoj Gori* »UPCG; ILO, februar 2016. godine.
- **M. Radović**, J. Djurašković, M. Jocović, S. Rogić “*Uticaj zaposlenosti na održivost Fonda PIO CG* »Fond PIO CG, avgust 2016.godine.
- **M. Radović**, J. Djurašković S. Rogić »*Promociona strategija COK-a za igre malih zemalja 2019*«, COK , jul, 2107. godine.
- **M. Radović**, J. Djurašković. » *Analiza postojećih socijalnih tranfera i procjena novih modela*«, UNICEF, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore, maj 2107. godine.
- **M. Radović** i grupa autora. » *Strategija razvoja crnogorskog sporta* «, COK, Podgorica, jun 2022.

7. Ostale aktivnosti i članstva:

- Rukovodilac smjera: «Ekonomija javnog sektora», na Postdiplomskim studijama;
- Predsjednik žirija za dodjelu nagrade 3. Janur, opštine Bijelo Polje, 2009. Godine;
- Član Association CEMAFIA;
- Član Eastern Economic Association, NY, US;
- Banking and Finance Revie, CENTRAL CONNECTICUT. STATE UNIVERSITY, US;
- Montenegrin Journal of Economics, ELIT, Podgorica.
- Economics & Economy, ELIT, Podgorica;
- Economics, OIKOS INSTITUT, Bijeljina;

Univerzitet Crne Gore

University of Montenegro

03-316

04. 02. 16

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore br. 44/14 i 47/15) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 04. februara 2016. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

DR MILIVOJE RADOVIĆ bira se u akademsko zvanje redovni profesor Univerziteta Crne Gore za predmete: Ekonomija, Ekonomija javnog sektora i Tržište rada na osnovnom akademskom studijskom programu Ekonomija na Ekonomskom fakultetu.

REKTOR

Prof. Radmila Vojvodić

Ekonomski fakultet

Biografija - Dedović Ljubinko

Prof. dr Ljubinko Dedović

Redovni profesor

Obrazovanje:

- Gimnazija (1978);
- Ekonomski fakultet (1982);
- Ekonomski fakultet u Beogradu - magistrirani (1987);
- Ekonomski fakultet u Beogradu - doktorat (1993);

Kretanje u karijeri:

- Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici radi od 1983. godine: prvo kao istraživač, u Institutu za društveno-ekonomsko istraživanje, a zatim kao nastavnik,
- Stručni saradnik (1983); asistent; naučni saradnik (1994); docent (2000); vanredni profesor (2005); redovni profesor (2014)

Predavačke aktivnosti:

- Na Ekonomskom fakultetu u Podgorici - na akademskim studijama (Privredni sistem, Marketing usluga i Menadžment u saobraćaju) i primijenjenim studijama menadžmenta (Marketing usluga)
- Na Fakultetu političkih nauka u Podgorici od 2007. g. izvodi nastavu iz predmeta Osnovi ekonomije
- Na Pomorskom fakultetu u Kotoru izvodio je nastavu iz predmeta Ekonomika saobraćaja (1993/1994)
- Na Fakultetu za turizam i hotelijerstvo u Kotoru izvodio je nastavu iz predmeta Saobraćaj u turizmu od 2000. do 2005. godine

Oblasti naučnog interesovanja:

- Privredni sistem i ekonomska politika (primarno saobraćajna politika); menadžment i marketing usluga (primarno u saobraćaju, kao uslužnoj djelatnosti); ekonomija saobraćaja

Najvažnije objavljene knjige:

- Dedović, Lj., Saobraćajna politika Jugoslavije u tržišnim uslovima, INP „Književne novine - komerc“, Beograd, 1985.
- Dedović, Lj., Željeznička infrastruktura u Crnoj Gori, INP „Književne novine - komerc“ i INP „Totali.com“, Beograd, 1999.
- Razvoj Crne Gore do 2050. godine, koautor, IDEI, Podgorica, 1995.
- Crna Gora, opšta monografija, koautor, Narodna knjiga, Beograd - Podgorica, 2003.
- Dedović, Lj., Saobraćaj, monografija, makroprojekat - Dugoročne tendencije u razvoju Crne Gore i Jugoslavije, IDEI - Ekonomski fakultet, Podgorica, 1991.
- Dedović, Lj., Pomorska privreda, bazna studija za Prostorni plan Crne Gore do 2000. godine, IDEI - Ekonomski fakultet, Podgorica, 1995.
- Dedović, Lj., Efekti modernizacije i kompletiranja željezničke mreže Crne Gore, IDEI - Ekonomski fakultet, Podgorica, 1998.
- Nivo razvoja i kvalititet funkcionisanja saobraćajnog sistema u privredi Crne Gore, koautor, Ekonomski fakultet, Podgorica, 2004.

Učešće u istraživačkim projektima:

- U Institutu za društveno-ekonomsko istraživanje Ekonomskog fakulteta učestvovao je u izradi 19 značajnih projekata

Članstvo u profesionalnim organizacijama, asocijacijama:

- Član Saveza ekonomista Crne Gore
- Vanredni član Naučnog društva ekonomista (Scientific Society of Economists), koje baštini tradiciju NDE iz 1937. godine (Priznanje, Beograd, 11. april 2002)
- Član Savjeta Ekonomskog fakulteta u Podgorici, u periodu od 2001. do 2004. godine
- Član Odbora za ekonomske nauke Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (od 26. 12. 2006. godine)
- Član Senata Univerziteta Crne Gore (od 2. 10. 2014. godine)

Objavljeni radovi:

- Dedović, Lj., Looking to the future with more optimism, IN FOCUS/MONTENEGRO, Railway Gazette International, Sutton, Great Britain, ISSN 0373-5346, January 2014, pp. 51 - 54.
- Dedović, Lj., Kontroverze crnogorske saobraćajne politike, Međunarodna politika, Institut za međunarodnu politiku i privredu (IMPPI), Beograd, ISSN 0548 - 3657, br. 1152, oktobar - decembar 2013, str. 234 - 245.
- Дедовић Лјубинко, Контроверсы транспортной политики, Транспорт и связь Российской Федерации, Россия - Москва, № 3 - 4, 2013, стр. 91 - 95.
- Dedović, Lj., Rekonfiguracija poslovnog sistema na primjeru crnogorske željeznice, Preduzetnik, Ekonomski fakultet, Podgorica, ISSN 1800 - 8429, br. 47 decembar 2010, str. 31 - 35.
- Dedović, Lj., Skica za portret crnogorske željeznice, Portlovna politika, Beograd, ISSN 0350 - 7236, 1 - 2 / 2009, str. 66 - 71.
- Dedović, Lj., The Transport Policy between Regulation and Liberalisation, Management, ISSN 1820 - 0222, Number 47 - 48, 2006, pp. 59 - 65.

- Dedović, Lj., Bogetić, B., *Ekonomsko-financijski aspekti poslovanja Željeznice Crne Gore, Poslovna politika, Beograd, ISSN 0350 - 2236, februar 2005, str. 60 - 65.*
- Dedović, Lj., Bogetić, B., *Analiza tržišne pozicije Željeznice Crne Gore, Poslovna politika, Beograd, ISSN 0350 - 2236, januar 2005, str. 60 - 64.*
- Dedović, Lj., Bogetić, B., *Novo razvijenošću i karakteristike željezničkih kapaciteta u Crnoj Gori, Poslovna politika, Beograd, ISSN 0350 - 2236, decembar 2004, str. 47 - 51.*
- Dedović, Lj., Bogetić, B., *Stanje i problemi u funkcionisanju i poslovanju Željeznice Crne Gore (III), Željeznica, Beograd, ISSN 0350 - 5138, br. 9 - 10 / 2004, str. 295 - 304.*
- Dedović, Lj., Bogetić, B., *Stanje i problemi u funkcionisanju i poslovanju Željeznice Crne Gore (II), Željeznica, Beograd, ISSN 0350 - 5138, br. 7 - 8 / 2004, str. 220 - 232.*
- Dedović, Lj., *Traffic Managing in Montenegro - Problems and Doubts, Management, International Journal for Management Theory and Practice, ISSN 0354 - 8035, Number 36, 2004, pp. 25 - 29.*
- Dedović, Lj., *Montenegrin Railways face up to the challenge of independence, Railway Gazette International, Sutton, Great Britain, ISSN 0372 - 5346, August 2003, pp. 509 - 511.*
- Dedović, Lj., *Željeznica u Crnoj Gori (Dnevnjane perspektive), Ekonomist, Beograd, ISSN 1450 - 5581, br. 176 / 2008, str. 74 - 76.*
- Dedović, Lj., *Efekt modernizacija i kompletiranja željezničke mreže u Crnoj Gori, Željeznica, Beograd, ISSN 0350 - 5138, br. 1 - 2 / 2002, str. 11 - 21.*
- Dedović, Lj., *Uzroci neravnomjernog razvoja i problem progressa, Ekonomski anali (1960 - 2000), Ekonomski fakultet, Podgorica, decembar 2000, str. 185 - 192.*
- Dedović, Lj., *Karakteristike željezničke mreže i polovinskih kapaciteta u Crnoj Gori, Željeznica, Beograd, br. 7 - 8 / 1999, str. 285 - 289.*
- Dedović, Lj., *Razvoj željeznice u Crnoj Gori, Željeznica, Beograd, br. 3 - 4 - 5 / 1999, str. 207 - 214.*
- Dedović, Lj., *Bevedeset godina željeznice u Crnoj Gori (Realizacija, ali što prijeti), Ekonomski signali, Beograd, br. 56 - 1999, str. 32 - 34.*
- Dedović, Lj., *Analiza tempo i željeznička mreža i polovinski kapaciteti u Crnoj Gori ve više zaslužuju za zahtjeva savremenog transporta, Ekonomski signali, Beograd, br. 52 / 1998, str. 47 - 50.*
- Dedović, Lj., *Evropska tranzitna magistrala (Mogućnosti i perspektive pruge Beograd - Bari), Vesnik, Beograd, br. 50(4) - 501 / 1998, str. 26.*
- Dedović, Lj., *Modernizacija - imperativ vremena (II), Ekonomski signali, Beograd, br. 29 / 1996, str. 43 - 46.*
- Dedović, Lj., *Modernizacija - Imperativ vremena - Da li transportne mogućnosti usporavaju privredni rast Crne Gore, Ekonomski signali, Beograd, br. 27 - 28 / 1996, str. 61 - 65.*
- Dedović, Lj., *Mogućnosti razvoja Luke Bar, Ekonomski signali, Beograd, br. 26 / 1996, str. 35 - 35.*
- Dedović, Lj., *Uzroci neravnomjernog razvoja i problem progressa, jubilarno izdanje Godišnjaka Ekonomskog fakulteta, Podgorica, 1995, str. 55 - 63.*
- Dedović, Lj., *Osnovna dilema saobraćajne politike, Željeznica, Beograd, br. 5 - 6 / 1994.*
- Dedović, Lj., *Zaštita životne sredine - faktor strukture saobraćajnog sistema, Željeznica, Beograd, br. 3 - 4 / 1994, str. 143 - 146.*
- Dedović, Lj., *Ograničavajući faktor za primjenu savremenih koncepcija saobraćajne politike u zemljama u razvoju, Željeznica, Beograd, br. 1 - 2 / 1994, str. 23 - 33.*
- Dedović, Lj., *PTI saobraćaj kao faktor razvoja turizma, Godišnjak Ekonomskog fakulteta, Podgorica, br. 9 - 10 / 1990, str. 93 - 101.*
- Dedović, Lj., *Saobraćaj i životna sredina, Praksa, Podgorica, br. 4 - 5 / 1988.*
- Dedović, Lj., *Analitička ocjena uticaja saobraćaja na privredni razvoj i strukturiranje privrede Crne Gore, Praksa, Podgorica, br. 5 - 6 / 1987, str. 169 - 177.*
- Dedović, Lj., *Brštveno-ekonomski značaj saobraćaja, Praksa, Podgorica, br. 6 / 1986, str. 233 - 242.*

Odlikovanja i nagrade:

- Čelini studentske godišnje nagrade Ekonomskog fakulteta i jednog Univerziteta Crne Gore

Hobbi i interesovanja:

- Inženjerski, filozofski, muzički i sportski fild 1975. do 1984. god. aktivno se bavio rukometom - Crnogorska liga, Druga liga

5. Ne propustite nijednu važnu vijest, pretplatite se na vijesti Akademski forum.

KONTAK	Informasi	Program/Paralel	Studi	Indikator / Rujukan
1. Nama dan Alamat	1. Nama	1. Nama Program	1. Nama Studi	1. Nama Indikator
2. Nomor dan Tanggal	2. Nomor	2. Nomor Paralel	2. Nomor Studi	2. Nomor Indikator
3. Jenis dan Jumlah	3. Jenis	3. Jenis Paralel	3. Jenis Studi	3. Jenis Indikator
4. Lokasi dan Waktu	4. Lokasi	4. Lokasi Paralel	4. Lokasi Studi	4. Lokasi Indikator
5. Kontak dan Keterangan	5. Kontak	5. Kontak Paralel	5. Kontak Studi	5. Kontak Indikator
6. Catatan dan Tanda Tangan	6. Catatan	6. Catatan Paralel	6. Catatan Studi	6. Catatan Indikator
7. Stempel dan Tanggal	7. Stempel	7. Stempel Paralel	7. Stempel Studi	7. Stempel Indikator
8. Tanda Tangan dan Nama	8. Tanda Tangan	8. Tanda Tangan Paralel	8. Tanda Tangan Studi	8. Tanda Tangan Indikator
9. Nama dan Alamat	9. Nama	9. Nama Paralel	9. Nama Studi	9. Nama Indikator
10. Nomor dan Tanggal	10. Nomor	10. Nomor Paralel	10. Nomor Studi	10. Nomor Indikator

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ

Ул. Цетинска бр. 2
П. факс 99
81000 ПОДГОРИЦА
ЦРНА ГОРА
Телефон: (020) 414-255
Факс: (020) 414-230
E-mail: rektor@ac.me

UNIVERSITY OF MONTENEGRO

Ul. Cetinjska br. 2
P.O. BOX 99
81 000 PODGORICA
MONTENEGRO
Phone: (+382) 20 414-255
Fax: (+382) 20 414-230
E-mail: rektor@ac.me

0
= IVO =

Број: 08-1095
Датум: 26. 06. 2014 г.

Ref: УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
Date: ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

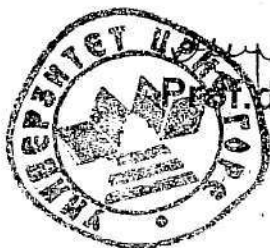
Број 01/1322
4/07/2014 год.
ПОДГОРИЦА

Na osnovu člana 75 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Sl.list RCG, br. 60/03 i Sl.list CG, br. 45/10 i 47/11) i člana 18 stav 1 tačka 3 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 26.juna 2014. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

DR LJUBINKO DEDOVIĆ bira se u akademsko zvanje **redovni profesor** Univerziteta Crne Gore za predmete: Privredni sistem, Marketing usluga i Menadžment u saobraćaju na Ekonomskom fakultetu.

РЕКТОР

Predrag Miranović
Prof. dr Predrag Miranović

DR SAŠA RANĐELOVIĆ

Position: Full professor

Research interest: Public finance, Fiscal policy

Google Scholar: Saša Randelović

ORCID: 0000-0001-8445-9756

Publons: AAZ-6951-2020

Scopus Author ID: 57204235222

E-mail: sasa.randjelovic@ekof.bg.ac.rs

Website: <http://www.ekof.bg.ac.rs/randjelovic-dr-sasa/>

Work experience

2022 – tenure

Full professor at the University of Belgrade – Faculty of Economics and Business (Department of Economic Policy and Development) – tenure

Undergraduate courses: Public Finance, Tax Planning and Optimization, International Economics (UoL programme)

Master courses: Economics of Taxation, Applied Macro-finance, Digitalization and Taxation

PhD courses: Advanced Public Finance, Fiscal Theory and Policy

2018 – 2022

Associate professor at the University of Belgrade – Faculty of Economics and Business (Department of Economic Policy and Development)

Undergraduate courses: Public Finance, Tax Planning and Optimization, International Economics (UoL programme)

Master courses: Economics of Taxation, Applied Macro-finance, Digitalization and Taxation

2013 – 2018

Assistant professor at the University of Belgrade – Faculty of Economics and Business (Department of Economic Policy and Development)

Undergraduate courses: Public Finance, Tax Planning and Optimization, International Economics (UoL programme)

Master courses: International Finance

2007 – 2013

Teaching assistant at the University of Belgrade – Faculty of Economics and Business (Department of Economic Policy and Development)

Courses: Public finance

In 2023, teaching master level course “International Finance and Global Business” at the University Cote D’Azur (Nice, France)

2015 – present

Vice dean for finance and international cooperation at the University of Belgrade – Faculty of Economics and Business

2013 – 2014

High level fiscal policy advisor to the minister of finance of the Republic of Serbia (on topics: economic development programme, fiscal consolidation, tax policy, public finance management reform, harmonization of public finance policy with the EU requirements)

2005 – 2007

KPMG Serbia

Tax consultant

Education

2008 – 2012

University of Belgrade – Faculty of Economics and Business

PhD in Economics

Doctoral thesis: "Analysis of Alternative Models of Personal Income Tax: Evidence from Serbia"

2005 – 2007

University of Belgrade – Faculty of Economics and Business

Master of Science (in Economics)

Study programme (module): Fiscal, Monetary and Public Sector Management (GPA: 10.00/10)

Master thesis: "Introduction of Comprehensive Income Tax in Serbia"

2001 – 2005

University of Belgrade – Faculty of Economics and Business

Bachelor of Economics (GPA: 9.39/10)

Module: Finance, Banking and Insurance

Postdoctoral research fellowships at the Free University of Berlin (2016) and the London School of Economics and Political Science (2019)

Articles

Web of Science Publications

Monastiriotis, V. and Randelović, S. (2023) The Relationship Between Public and Private Capital in Emerging Europe. *Eastern European Economics*, 1-21. DOI: 10.1080/00128775.2023.2171888

Randelović, S. (2021) Determinants of Variation in Public Investment in Emerging Europe. *International Journal of Emerging Markets*, Vol. 16 No. 3, pp. 537-555. (SSCI/Web of Science)

Randelović, S. and M. Bisić (2021) Excise Duties Harmonisation and Smoking in a Model With Cross-Border Arbitrage. *Empirica* Vol. 48, pp. 507–532, (SSCI/Web of Science)

Randelović, S. and M. Vladislavljević (2020) Social Welfare Effects of Progressive Income Taxation Under Rising Inequality. *Prague Economic Papers*, Vol. 2020(5), pp. 575-599. (SSCI/Web of Science)

Clavet, N. J., Tiberti, L., Vladislavljević, M., Rakić, J. Ž., Anić, A., Krstić, G., and S. Randelović (2019) Reduction of Child Poverty in Serbia: Benefit or Employment Strategy?. *Economics of Transition and Institutional Change*, 27(3), pp. 615-645, IF=0.735 (M22, SSCI/WoS)

Jandrić, M., and S. Randelović (2018) Adaptability of the Workforce in Europe–Changing Skills in the Digital Era. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu*, 36(2), pp. 757-776, (M23, SSCI/WoS)

Arsić, M., Nojković, A. and S. Randelović (2017) „Determinants of Discretionary Fiscal Policy in Central and Eastern Europe”, *Economic Systems*, Vol 41. pp. 367-378, ISSN: 0939-3625, IF=1.197 (M22, SSCI/WoS)

Randelović, S. (2016) “Estimating the Impact of Income Tax on Personal Savings in Serbia: the Two Channels Approach”, *Acta Oeconomica*, Vol. 66(2), pp. 261-281, ISSN: 0001-6373, IF=0.831 (M23, SSCI/WoS)

Other Journal Publications

- Ranđelović, S. (2023). Sustainability of Fiscal Framework and Economic Growth in Serbia. *Ekonomika preduzeća* Vol. 71(1-2). pp. 101-112
- Ranđelović, S. and N. Martinović (2022). National Competitiveness and Foreign Direct Investment in Emerging Europe. *Economic Themes*, 60(1), pp. 21-40
- Ranđelović, S. (2021). Determinants of Volatility of Economic Activity in Europe During the COVID-19 Pandemic: Stylized Facts. *Ekonomika preduzeća*, 69(3-4), pp. 231-241.
- Ranđelović, S. and S. Vukanović (2021) Fiscal decentralization and local public investment policy in the republic of Serbia. *Ekonomski horizonti*, No. 3/2021, pp. 197-213. (M24)
- Ranđelović, S. (2020) Pro-Growth Public Investment Policy in Serbia – Efficiency and Sufficiency. *SAE Journal of Economics and Business*, Vol. 1-2, pp. 137-146 (M24)
- Ranđelović, S., Rakić, J. Ž., Vladislavljević, M., and S. Vujić (2019). Labour Supply and Inequality Effects of In-Work Benefits: Evidence from Serbia. *Naše gospodarstvo/Our economy*, 65(3), pp. 1-22 (M24/EconLit)
- Arsić, M., Ranđelović, S. i N. Altiparmakov (2018). Gde je nestala siva ekonomija? *Ekonomске ideje i praksa*, Vol. 31, pp. 86-89., ISSN 2217-6217
- Bisić, M., and S. Ranđelović (2018) Cigarette Excise Tax Policy in the Western Balkans: Trends, Effects and Challenges. *SAE Journal of Business Economics and Management*, Vol. 66(5-6), pp. 320-332, doi:10.5937/EKOPRE1806320B, ISSN: 0353-443X (M24)
- Ranđelović, S. (2017) "How to Boost Tax Compliance and Tax Morale in Serbia?", *SEE Journal of Business Economics and Management*, Vol. 65(1-2), pp. 113-127. ISSN: 0353-443 X (M24)
- Žarković Rakić, J., Ranđelović, S. and M. Vladislavljević (2016) "Labour Market Effects of Social Security Contributions Reform in Serbia", *Economic Annals*, Vol. LXI (208), pp. 73-91, ISSN: 0013-3264 (M24, Scopus)
- Ranđelović, S. (2015) "Tax Design-Tax Evasion Relationship in Serbia: New Empirical Approach to Standard Theoretical Model", *Industry*, Vol. 43(1), pp. 73-89, ISSN 0350-0373. (M24)
- Ranđelović, S. (2015) "Institucionalne determinante poreske evazije u Srbiji", *Računovodstvo*, br. 2, str. 146-156. ISSN 0023-2394
- Ranđelović, S. (2013) "The Estimation of Tax-Benefit Automatic Stabilizers in Serbia: a Combined Micro-Macro Approach", *Economic Annals*, Vol. 58(198), pp. 61-87, ISSN: 0013-3264 (M24, Scopus)
- Arsić, M., Nojković A. and S. Ranđelović (2013) "Would Economic Recovery Imply Fiscal Stabilization in Serbia?", *SAE Journal of Business Economics and Management*, Vol 3-4, pp. 222-237, ISSN: 0353-433 X (M24)
- Ranđelović, S. and J. Žarković Rakić (2013) „Improving Working Incentives: Evaluation of Tax Policy Reform Using SRMOD“, *International Journal of Microsimulation*, Vol. 6, Issue 1, pp. 157-176. (Scopus)
- Ranđelović, S. and J. Žarković Rakić (2011) „Addressing Inequality and Poverty with Tax Instruments“, *Economic Annals*, Vol LVI, No. 19, pp. 7-26. (M24, Scopus)
- Ranđelović, S. (2011) „Unapređenje performansi poreskog sistema Srbije kroz reformu poreza na dobit“, *Računovodstvo* br. 9-10/2011, Savez Računovođa i revizora Srbije, str. 94-106.
- Raičević B. i S. Ranđelović (2008) "Analiza visine poreza u Srbiji", *Industrija* br. 1/08, str. 1-16.
- Raičević B. i S. Ranđelović (2008) "Poreski podsticaji u sistemima oporezivanja dobiti preduzeća država ex Jugoslavije", *Računovodstvo* br. 9 i 10/2008, Savez Računovođa i revizora Srbije, str. 90 – 96.
- Ranđelović, S. (2011) „Dual Income Tax – an Option for the Reform of Personal Income Tax in Serbia?“, *Economic Annals*, Vol. 53, No. 178 i 179, pp. 183-197. (M24, Scopus)
- Raičević B. i S. Ranđelović (2008) "Uticaj poreskog sistema na preduzetničku delatnost u Srbiji", *Vestnik Naučnoj Informacii*, Ruska akademija nauka, br. 2/2008. Moskva, str. 126-142.

Books and Monographs

- Ranđelović, S. (2020) Osnove poreskog planiranja (*Fundamentals of Tax Planning*), University of Belgrade – Faculty of Economics, pp. 1-255, ISBN: 978-86-403-1637-8
- Arsić, M. i S. Ranđelović (2017) Ekonomija oporezivanja – teorija i politika (*Economics of Taxation – Theory and Policy*), University of Belgrade – Faculty of Economics, str. 1-371, ISBN: 978-86-406-1529-6

Arsić, M., Nojković, A., Randelović, S. i S. Mićković (2012) *Strukturni fiskalni deficit i dinamika javnog duga Srbije* (Structural Fiscal Deficit and Public Debt Dynamics in Serbia), pp. 144, University of Belgrade – Faculty of Economics, ISBN: 978-86-403-1249-3.

Rosen H. and T. Gayer (2009) *Public finance*, Centar za izdavačku delatnost, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, (language editors of the official translation to Serbian language: M. Arsić i S. Randelović)

Chapters in Monographs

Arsić, M., Arandarenko, M., Radulović, B., Randelović, S. and I. Janković (2015) „Causes of the Shadow Economy“, in *Formalizing the Shadow Economy in Serbia: Policy Measures and Growth Effects*, (eds: G. Krstić, and F. Schneider), Chapter 4, pp. 21-46. Contribution to Economics, Springer International Publishing. ISSN: 1431-1933, ISBN: 978-3-319-13436-9, DOI 10.1007/978-3-319-14337-6_4.

Schneider, F., Krstić, G., Arsić, M. and S. Randelović (2015) „What is the Extent of the Shadow Economy in Serbia?“, in *Formalizing the Shadow Economy in Serbia: Policy Measures and Growth Effects*, (eds: G. Krstić, and F. Schneider), Chapter 5, pp. 47-76. Contribution to Economics, Springer International Publishing. ISSN: 1431-1933, ISBN: 978-3-319-13436-9, DOI 10.1007/978-3-319-14337-6_5.

Krstić, G., Schneider, F., Arandarenko, M., Arsić, M., Radulović, B., Randelović, S. and I. Janković (2015) „Main Findings and Recommendations“, in *Formalizing the Shadow Economy in Serbia: Policy Measures and Growth Effects*, (eds: G. Krstić, and F. Schneider), Chapter 9, pp. 123-158. Contribution to Economics, Springer International Publishing. ISSN: 1431-1933, ISBN: 978-3-319-13436-9, DOI 10.1007/978-3-319-14337-6_9.

Arandarenko, M., Avlijaš, S., Randelović, S., Vladislavljević, M. and J. Žarković-Rakić (2013) „Simulating Policy Reform: Distributional and Poverty Outcomes of the New Social Welfare Law in Serbia“, chapter in the book *Poverty and Exclusion in the Western Balkans – New Directions in Measurement and Policy* (eds. Ruggeri Laderachi, C. and S. Savastano), Springer, the Netherlands, pp. 261-282.

Mitrović, Đ., Trifunović, D. and S. Randelović, (2019) “Digitalization in the Financial Sector and Implications for Insurance”, in *Insurance at the Beginning of the Fourth Industrial Revolution* (J. Kočović, M. Tomašević, B. Jovanović Gavrilović, B. Boričić, E. Petrović, M. Koprivica, Eds.), 125-142. ISBN 978-86-403-1589-0

Randelović, S., Trifunović, D. and Đ. Mitrović (2018). „Imperfections of Non-Life Insurance Market in Serbia“, in *Insurance in the Post-Crisis Era*, (eds. Kočović, J., Jovanović-Gavrilović, B., Boričić, B. and M. Radović Marković), Chapter 11, pp. 169-186. University of Belgrade – Faculty of Economics, ISBN: 978-86-403-1548

Randelović, S., Trifunović, D. and Đ. Mitrović (2017) “Tax Incentives in Life and Pension Insurance: Evidence from South-Eastern Europe”, in *Challenges and Tendencies in Contemporary Insurance Market*, (eds. J. Kočović, B. Branislav, B. Jovanović Gavrilović and M. Malleer), University of Belgrade – Faculty of Economics, pp. 145-162. ISBN: 978-86-403-1522-7

Kočović, J., Randelović, S. and B. Paunović (2015) „Catastrophe Risk Management Models and Sustainable Development“, in *Catastrophic Risks And Sustainable Development*, (eds. J. Kočović, B. Jovanović Gavrilović and V. Đukić), University of Belgrade – Faculty of Economics, pp. 3-25. ISBN: 978-86-403-1418-3

Communications on conferences

Arsić, M. i S. Randelović (2020) “Šta posle fiskalne konsolidacije u Srbiji?” *Ekonomska politika u Srbiji u 2020. godini*, Naučno društvo ekonomista Srbije i Univerzitet u Beogradu - Ekonomski fakultet, pp. 41-66.

Randelović, S. (2019) “Harmonization of Tax Policy with the EU Directives”, *Zbornik radova sa XLVI Simpozijuma o operacionim istraživanjima (SYMOPIS 2019)*, Fakultet organizacionih nauka Univerziteta u Beogradu, ISBN: 978-86-7680-363-7, pp. 111-116.

- Jandrić, M., Randelović, S., Stamenković, M. and B. Urošević (2019) "Pravci unapređenja prilagodljivosti radne snage više-etapnim modelom komparativnog odlučivanja", Zbornik radova sa XLVI Simpozijuma o operacionim istraživanjima (SYMOPIS 2019), Fakultet organizacionih nauka Univerziteta u Beogradu
- Arsić, M., Randelović, S. i A. Nojković (2019). "Uzroci i posledice niskih investicija u Srbiji. Zbornik radova" Ekonomska politika u Srbiji u 2019. godini, Naučno društvo ekonomista Srbije i Univerzitet u Beogradu - Ekonomski fakultet, pp. 63-84, ISBN: 978-86-403-1544-9
- Randelović, S., Tanasković, S. i M. Gligorić (2019) "Tri stuba ekonomske održivosti privrede Republike Srbije". Zbornik radova sa naučnog skupa "Institucionalne promene kao determinanta privrednog razvoja Republike Srbije". Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, pp. 137—173.
- Arsić, M., Randelović, S. i A. Nojković (2018). „Kvalitet institucija kao barijera dugoročnom rastu privrede Srbije“. Zbornik radova Ekonomska politika u Srbiji u 2018. godini – Kvalitet institucija i ekonomski rast, (redaktor: A. Prašćević), Naučno društvo ekonomista Srbije i Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, pp. 63-84, ISBN: 978-86-403-1544-9
- Randelović, S. (2017) "Tax-Benefit Policy Response to Income Inequality Trends in Europe During the Crisis", Zbornik radova sa XLIV Simpozijuma o operacionim istraživanjima (SYMOPIS 2017), Visoka građevinsko-geodetska škola, pp. 478-483. ISBN 978-86-7488-135-4
- Arsić, M., Randelović, S. i A. Nojković (2017) „Uticaj fiskalne politike na rast privrede Srbije“, Ekonomska politika Srbije u 2017. godini (redaktori Arsić, M. i D. Šoškić), str. 11-38, Naučno društvo ekonomista Srbije sa Akademijom ekonomskih nauka i Ekonomski fakultet u Beogradu, ISBN: 978-86-403-1520-3
- Arsić, M., Randelović, S. and A. Nojković (2017) „Economic Growth in CEE: Economic Policy and Reforms versus Global Trends“, International Conference Economics Policy for Smart, Inclusive and Sustainable Growth: Book of Abstracts, 15-17 June 2017. p. 5. Faculty of Economics and Business - University of Belgrade, ISBN 978-86-403-1523-4
- Arsić, M. Randelović, S. i S. Tanasković (2016) „Od makroekonomske stabilnosti do održivog rasta privrede Srbije“, Ekonomska politika Srbije u 2016. godini (redaktori Šoškić, D. i M. Arsić), str. 79-116, Naučno društvo ekonomista Srbije sa Akademijom ekonomskih nauka i Ekonomski fakultet u Beogradu, ISBN: 978-86-403-1482-4
- Žarković Rakić, J., Randelović, S., Krstić, G and M. Vladislavljević (2015) "Improving Social Safety Net in Serbia: New Estimates of Benefits' Performance Indicators and Policy Proposals to Reduce Child Poverty", LSEE Research Network on Social Cohesion – Regional workshop Barriers to Inclusive Growth in the Western Balkans, Montenegro, 21-22 September 2015
- Arsić, M. Randelović, S. i D. Brčerević (2015) „Ekonomska politika i srednjoročne ekonomske perspektive privrede Srbije“, Ekonomska politika Srbije u 2015. godini (redaktori Živković, B. i B. Cerović), str. 9-28, Naučno društvo ekonomista Srbije sa Akademijom ekonomskih nauka i Ekonomski fakultet u Beogradu, ISBN: 978-86-403-1411-4
- Arsić, M. i S. Randelović (2014) „Uticaj fiskalne politike na privredni rast u Srbiji“, Ekonomska politika Srbije u 2014. godini: mogućnosti privrednog rasta u uslovima fiskalne konsolidacije (redaktori Arsić, M. i D. Šoškić), str. 11-28, Naučno društvo ekonomista Srbije sa Akademijom ekonomskih nauka i Ekonomski fakultet u Beogradu, ISBN: 978-86-403-1347-6
- Randelović, S. i J. Žarković-Rakić (2014) "Efikasnost instrumenata podsticanja ponude rada: primer Srbije i Makedonije", Zbornik radova sa XLI Simpozijuma o operacionim istraživanjima (SYMOPIS 2014), Univerzitet u Beogradu – Saobraćajni fakultet, pp. 404-409. ISBN: 978-86-7395-325-0
- Nerre B, Dragojlović, A., Randelović, S. i M. Đenić (2014) "Tax Reform in Serbia: Experiences and Perspectives", Conference proceedings Tax Reforms: Experiences and Perspectives (eds. Blažić H., Ott, K. and H. Šimović), Institute of Public Finance, pp. 79-96. ISBN: 978-953-6047-73-4 (M33)
- Arsić, M., Nojković, A. i S. Randelović (2012) „Strukturni fiskalni deficit u Srbiji: empirijska ocena, uzroci i rešenja“. Zbornik radova Ekonomska politika i razvoj, (redaktori Jovanović-Gavrilović, B., Rakonjac-Antić, T. i Ž. Stojanović), str. 109-140.
- Randelović, S. i J. Žarković Rakić (2012) "Ex-ante analiza distributivnih efekata poreske reforme". Tematski zbornik radova Nova strategija razvoja privrede Srbije – izazovi za ekonomsku politiku u 2011. godini (redaktori J. Bajec i M. Jakšić), Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 185-201.
- Randelović, S. i J. Žarković Rakić (2011) „Uticaj društvenih preferencija na merenje nejednakosti u raspodeli dohotka“, Zbornik radova sa Simpozijuma o operacionim istraživanjima XXXVIII (SYMOPIS 2011) održanog na Zlatiboru, Ekonomski fakultet u Beogradu, str. 42-45.

Ranđelović, S. i J. Žarković Rakić (2011) „Efektivna granična i efektivna prosečna poreska stopa kao indikatori podsticaja na rad“, Zbornik radova sa Simpozijuma o operacionim istraživanjima XXXVIII (SYMOPIS 2011) održanog na Zlatiboru, Ekonomski fakultet u Beogradu, str. 732-737.

Žarković Rakić, J. i S. Ranđelović (2010) “Primena mikrosimulacionih modela u ex-ante analizi efekata poreske politike - primer Srbije”, Zbornik radova sa XXXVII Simpozijuma o operacionim istraživanjima (SYMOPIS 2010), Ministarstvo odbrane Republike Srbije, str. 42-45.

Ranđelović, S. (2009) „Uticaj kursnog rizika na održivost javnog duga zemalja Centralne i Istočne Evrope“, Zbornik radova sa XVI Simpozijuma o operacionim istraživanjima (SYMOPIS 2009), Matematički institut SANU, str. 749-752.

Ranđelović, S., Gligorić, M. and D. Marković (2009) „Determinants of Foreign Direct Investments – Experience of Serbia“, Conference proceedings Economic Policy and Global Recession Vol. 1, (eds: Praščević, A., Cerović, B. i M. Jakšić), Faculty of Economics and Business – University of Belgrade, pp. 377-389.

Ranđelović, S. and D. Marković (2009) „The Role of Transfer Pricing Policy in Contemporary Business“, Conference proceedings Economy and Business, u organizaciji Bugarske akademije nauka, Sunčev breg, Bugarska, str. 118-129.

Raičević, B. i Ranđelović, S. (2008) “Izazovi primene OECD klasifikacije javnih prihoda u Srbiji“, Zbornik radova sa XV Simpozijuma o operacionim istraživanjima (SYMOPIS 2008), Saobraćajni fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 51 – 53.

Raičević, B. i Ranđelović, S. (2008) “Poreska evazija“, Zbornik radova sa naučnog skupa na temu: Moral i ekonomija, Institut društvenih nauka, Beograd, str. 185-195.

Raičević, B., Pavić, N. i Ranđelović, S. (2008) "Finansiranje lokalne samouprave u Srbiji putem transfera", Ekonomski vidici br. 2-3/2008 (Zbornik radova sa savetovanja na temu "Decentralizacija i privredni razvoj" u organizaciji Društva ekonomista Beograda i Privredne komore Beograda), Društvo ekonomista Beograda, str. 339 – 354.

Raičević, B. i Ranđelović, S. (2008) “Oporezivanje dohotka fizičkih lica u zemljama u tranziciji“, Zbornik radova sa naučnog skupa Institucionalne reforme kao determinante privrednog razvoja Srbije u 2008. godini (redaktor V. Leković), Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, str. 59-71.

Raičević, B. i Ranđelović, S. (2008) “Fiskalno opterećenje u državama ex Jugoslavije“, Zbornik radova pripremljen u čast Prof. Nikole Čobeljića i Prof. Dragutina Marsenića, Ekonomski fakultet u Beogradu

Raičević, B., Nenadić, J. i S. Ranđelović (2006) „Kraj poreskih reformi u Srbiji?“ Zbornik radova sa naučnog skupa na temu Ekonomska politika u 2006. godini, Naučno društvo ekonomista Srbije, Akademija ekonomskih nauka i Ekonomski fakultet u Beogradu, str. 149-160.

Projects

2021-present

“Macroeconomic and Public Finance Impact of Cashless Economy in Serbia”, GIZ

2020-2023

“Macroeconomic Implications of COVID-19 and Effectiveness of Policy Response in Europe: Empirical Evidence and Econometric Modelling”, Science Fund of the Republic of Serbia

2023

“Monitoring and Managing Disaster-Related Fiscal Risks in Serbia”, Word Bank

2022

“Econometric Estimation of Tax Gap in Serbia” (Development of model for estimation of the tax gap and training to the Tax Administration of Serbia for regular update of estimations), European Commission and KPMG

2022

“Impact of Macroeconomic Risks on Business Development” (development of methodology and training), Roche

2021-22

“Econometric Estimation of Impact of Implementation of BEPS Initiative on Public Finance in Serbia”, GIZ – Public Finance Reform Project

2022

“Macroeconomic Impact Study of EFT Company RS”, KN & EFT LLC

2021

“Distributional Impact of Personal Income Tax Reform in Serbia”, World Bank

2021

“Macroeconomic Impact Study of Delhaize Serbia”, Delhaize LLC

2020

“Action Plan for Implementation of the Strategy on Economic Migrations”, the GIZ and FREN

2020

“Economic Modelling of Fiscal Risks in Serbia”, the World Bank and the Ministry of Finance of the Republic of Serbia

2020-2021

“Public Investment Management”, the World Bank and the Ministry of Finance of the Republic of Serbia

2011-present

“Risks of Financial Institutions and Markets in Serbia - Microeconomic and Macroeconomic Approach”, Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia

2016-2019

„Excellence in research, social and technological innovation project management – Excellence in ReSTI“, IPA Danube Transnational Programme – Interreg, No. DTP1-1-450-1.2; <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/excellence-in-resti>

2015-2019

„Sustainable Financing for Sustainable Agriculture (SUFISA), HORIZON 2020, No. 635577; <http://www.sufisa.eu>

2018 - 2019

„CEQ Project – Distributional Effects of Taxes and Benefits in Serbia“, World Bank

2018

„Improving Disaster Risk Financing at the Local Level of Government in Serbia“, World Bank

2015-2016

„Reduction of Child Poverty in Serbia: Balancing Between Improved Cash-Transfers and Policies That Promote Parental Employment“, Partnership for Economic Policy Project

2013-2014

“Technical Assistance to the Ministry of Finance on Fiscal Policy Issues”, UNDP

2013-2017

“Public Finance Reforms” (Personal income tax, Local governments financing, Tax Administration reform, Public goods user charges, etc.) - working groups of the Ministry of Finance (RS)

2012 – 2013

„Shadow Economy in Serbia – Empirical Estimation and Policy Recommendations“, USAID and FREN

2012

„Econometric Estimation of Structural Fiscal Deficit in Serbia“ (Advisory to the Ministry of Finance of Serbia – Development of Econometric Model and Training of the Macrofiscal Department of the Ministry of Finance for use and maintenance of the model), USAID

2009

“Development of Tax and Benefit Microsimulation Model for Serbia (SRMOD)”, Foundation for Advancement of Economics

Training

- Summer school in econometrics, University of Utrecht (2010)
- Macroeconomic forecasting, JVI/IMF Vienna
- Advanced macroeconomic forecasting, JVI/IMF Vienna

Honours, stipends and awards

- LSE, Visiting Fellowship (2019)
- University of Zagreb – Faculty of Economics and Business and Business, Visiting professor (2019 - 2024)
- Free University of Berlin, research fellowship (2016)
- Award for the best PhD thesis in economics in Serbia in 2011-2012, granted by the Serbian Scientific Society of Economists

Memberships and other activities

- Membership: International Fiscal Association (Serbian affiliate), Serbian Scientific Society of Economists
- External advisor to the Minister of Finance of Serbia (2013-2014)
- Member of the editorial board of Economic Annals (Scopus)
- Executive editor of the Quarterly Monitor of Economic Trends and Policies in Serbia
- Reviewer for numerous international journals: Economic Systems, Economic Analysis and Policy, Public Sector Economics, Economic Annals, Acta Oeconomica, SAE Journal of Economics and Business, Economic Horizons
- Member of the Audit Committee, Bank of China a.d. Serbia (2018-)

Skills

Languages

- **Serbian** - native
- **English** (understanding – C2; speaking – C2; writing – C2)
- **German** (understanding – C1; speaking – B2; writing – B2)
- **Russian** (understanding – A2; speaking – A2; writing – A2)

IT skills

- Statistical softwares (STATA and Eviews)
- Microsoft Office (Word, Excel, Power Point)

Driving skills

- Driving licence – B

Орг. јед	Број	Прилог	Вредност
	6102/1		

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Адреса: Студентски трг 1, 11000 Београд, Република Србија
Тел.: 011 3207400; Факс: 011 2638818; E-mail: kabinet@rect.bg.ac.rs

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ПРАВНО-ЕКОНОМСКИХ НАУКА

Београд, 27. децембар 2022. године
02-03 Број: 61202-4907/2-22
ЈЋ

На основу чл. 75 Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 73/18, 11/21-аутентично тумаче и 67/21), члана 48 став 5 тачка 1 Статута Универзитета у Београду („Гласник Универзитета у Београду“, бр. 201/18, 207/19, 213/20, 214/20, 217/20, 230/21, 232/22, 233/22, 236/22 и 241/22), члана 13 став 1 Правилника о већима научних области на Универзитету у Београду („Гласник Универзитета у Београду“, бр. 134/07, 150/09, 158/11, 164/11, 165/11, 180/14, 195/16, 197/17, 208/19, 215/20 и 239/22), члана 23 став 1 тачка 1 Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду („Гласник Универзитета у Београду“, бр. 237/22) и Правилника о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду („Гласник Универзитета у Београду“, бр. 192/16, 195/16, 197/17, 199/17, 203/18 и 223/21), а на предлог Изборног већа Економског факултета, бр. 4563/2 од 30. новембра 2022. године, Веће научних области правно-економских наука, на седници одржаној 27. децембра 2022. године, донело је

ОДЛУКУ

БИРА СЕ др Саша Ранђеловић, ванредни професор, у звање **редовног професора** на Универзитету у Београду- Економски факултет, за ужу научну област Економска политика и развој.

Образложење

Економски факултет („Факултет“) је 19. октобра 2022. године у листу „Послови“, бр. 1010 и на сајту Факултета објавио конкурс за избор у звање **редовног професора** за ужу научну област Економска политика и развој, због потреба Факултета.

Реферат Комисије за припрему Реферата о пријављеним кандидатима стављен је на увид јавности 9. новембра 2022. године преко сајта Факултета.

На основу предлога Комисије за припрему Реферата о пријављеним кандидатима, Изборно веће Факултета, на седници одржаној 30. новембра 2022. године, донело је одлуку о утврђивању предлога да се кандидат др Саша Ранђеловић изабере у звање **редовног професора**.

Факултет је 6. децембра 2022. године доставио Универзитету комплетан захтев за избор у звање на прописаним обрасцима.

Универзитет је комплетну документацију коју је доставио Факултет ставио на web страницу Универзитета 20. децембра 2022. године.

Веће научних области правно-економских наука, на седници одржаној 27. децембра 2022. године разматрало је захтев Факултета и утврдило да кандидат испуњава услове прописане чл. 74 и 75 Закона о високом образовању, чл. 135 Статута Универзитета у Београду, као и услове прописане Правилником о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду, па је донета одлука као у изреци.

Поука о правном средству:

Против ове одлуке кандидат пријављен на конкурс може изјавити жалбу Сенату Универзитета, преко Већа научних области правно-економских наука. Жалба се доставља Већу научних области у року од 8 дана од дана достављања одлуке.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

проф. др Милан Шкулић

Доставити:

- Факултету (2)
- архиви Универзитета

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Број: 6102/2
Датум: 28.12.2022. године
Београд

На основу члана 30. Закона о раду ("Сл. гласник РС", 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење), члана 75. ст. 4 и 6. Закона о високом образовању ("Сл. гласник РС" бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 73/2018, 67/2019 и 6/2020 - др. закони 11/2021 - аутентично тумачење, 67/2021 и 67/2021 - др. закон) и члана 29. Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду („Гласник Универзитета у Београду“ бр. 200/2017 и 210/2019), декан Универзитета у Београду - Економског факултета и запослени др Саша Ранђеловић, ЈМБГ: 0108982710516, закључују

УГОВОР О РАДУ

1. Универзитет у Београду – Економски факултет, Београд, ПИБ:100223295, МБ:07001983 (у даљем тексту: Факултет) заснива радни однос са **РАНЂЕЛОВИЋ др САШОМ** (у даљем тексту: Запослени), ниво квалификација: ниво 8 (доктор економских наука), са пребивалиштем у Београду, ул. Београдска 337, општина Чукарица, у звању **редовног професора** за ужу научну област **Економска политика и развој**.
2. Запослени ће радити на пословима: остваривања свих облика образовног и научног рада утврђеног наставним планом и то: рад на изради и осавременјивању наставних планова и програма студија који се остварују на Факултету; праћење новина и примена новина у области наставних метода; извођење предавања и вежби на основним, магистарским, специјалистичким и докторским студијама; припрема и обављање испита; консултације са студентима, организовање појединачног и заједничког рада са студентима; менторство у изради дипломског рада и менторски рад са студентима магистарских и докторских студија; учешће у раду комисија за одобравање, оцену и одбрану магистарског рада односно докторске дисертације; остваривање наставе на студијама за иновацију знања, као и на студијама за остваривање програма за стручна усавршавања; иновације у настави; сарадња са сарадницима у току остваривања свих облика наставе; учешће у раду катедре, Научно-наставног већа и других стручних органа и комисија факултета и универзитета; писање уџбеника, приручника, скрипти и друге литературе за потребе студената; праћење домаће и стране литературе; објављивање научних и стручних радова; учествовање у раду на научно-истраживачким и развојним пројектима; учешће у комисијама за избор наставника и сарадника; обављање и других наставно-образовних послова.
3. Запослени и Факултет прихватају сва права, обавезе и одговорности утврђене Законом, Правилником о раду Факултета, Правилником о платама, додацима, накнадама и другим примањима на Факултету и овим уговором.
4. Радни однос заснива се на основу Одлуке о утврђеном предлогу Изборног већа Факултета, број 4563/1 од 30.11.2022. године и Већа научних области правно-економских наука, 02-03 број: 61202-4907/2-22 од 27.12.2022. године. Одлука Већа достављена је Факултету под бројем: 6102/1 од 28.12.2022. године.
5. Запослени заснива радни однос на неодређено време.
6. Запослени заснива радни однос са са пуним радним временом у трајању од 40 часова недељно.
7. Запослени је дужан да ступи на рад 28.12.2022. године.

8. Запослени ће обављати послове у Београду.
9. Факултет се обавезује да одмах по ступању запосленог на рад поднесе прописане пријаве на обавезно социјално осигурање и благовремено уплаћује допринос запензијско, инвалидско и здравствено осигурање за случај незапослености, сразмерно времену проведеном на раду.
10. Запослени има право на одговарајућу зараду, накнаду зараде и друга примања у складу са законом и Правилником о платама, додацима, накнадама и другим примањима на Факултету.
11. Део основне плате запосленог из средстава буџета утврђује се тако што се коефицијент 30,19 помножи са основицом за обрачун плата коју утврђује Влада Републике Србије.
Запосленом припада додатак на плату, други додаци, накнада трошкова и друга примања из средстава буџета у складу са законом и другим прописима.
12. Део основне плате запосленог из сопствених средстава утврђује се на основу коефицијената сложености рада по групама послова који се множе са ценом рада и према обиму обављених појединачних активности.
Цена рада утврђује се у динарском износу од стране руководства, зависно од резултата пословања и финансијских могућности Факултета.
Коефицијенти за обрачун дела основне плате запослених из сопствених средстава утврђени су Правилником о платама, додацима, накнадама и другим примањима на Факултету.
Запосленом припада додатак на плату, други додаци, накнада трошкова и друга примања из сопствених средстава у складу са законом, Правилником о платама, додацима, накнадама и другим примањима на Факултету и другим прописима.
Проценти увећања основне плате обрачунавају се на основу просека основне плате остварене у претходном месецу за одређено звање у којем се запослени налази.
За руковођење и координацију основна плата се може увећати само по једном основу.
13. Исплата зараде и других примања на која запослени има право врши се у два дела у складу са Правилником о платама, додацима, накнадама и другим примањима на Факултету.
14. Факултет је у обавези да запосленом обезбеди стално стручно усавршавање.
15. Факултет је у обавези да запосленом обезбеди услове рада и организује рад ради безбедности и заштите живота и здравља на раду у складу са законом и другим прописима.
16. Запослени има право на плаћено одсуство у случајевима и трајању утврђеним Правилником о раду Факултета, у складу са законом.
17. Запослени не може да ради у своје име и за свој рачун, као и у име и за рачун другог правног лица без сагласности Факултета на пословима који се односе на оснивање конкурентских Факултета у својству оснивача, власника и сувласника; обављања функција декана, продекана и председника или члана Савета; ангажовања у додипломској, последипломској и докторској настави на конкурентском факултету или школи (сталном или повременом држању наставе или испита, менторства и чланства у комисијама);
Забрана конкуренције важи за територију Републике Србије, осим за државне Факултете са којима је закључен споразум о сарадњи, а односи се на послове из основне делатности Факултета.
18. Свака од уговорних страна може да откаже овај уговор, под условом и у случајевима утврђеним законом, односно Правилником о раду Факултета.
19. Запослени има право и дужност да остане на раду у трајању од 15. дана од дана достављања отказа уговора о раду.
20. Овај уговор сачињен је у 4 (четири) истоветна примерка од којих три задржава Факултет, а један запослени.

ЗАПОСЛЕНИ

Проф. др Саша Ранђеловић

28.12.2022.

За ФАКУЛТЕТ
ДЕКАН

Проф. др Жаклина Стојановић